

Lunds universitet

Institutionen för kommunikation
och medier
Journalistik
Handledare: Mia-Marie Hammarlin
Termin: HT18

Författare

Desirée Monsén
Jessika Nord
Kurs: JOUK10

Länkskatt och uppladdningsfilter

*Analys av mediedebatten
om förslaget till upphovsrättsdirektiv
för EU:s inre digitala marknad*

Förord

Vi vill tacka vår handledare, Mia-Marie Hammarlin, för hennes värdefulla stöd under vårt arbete med denna uppsats. Med tanke på ämnets komplexitet har vi ibland hamnat i svåra beslutssituationer, men tack vare Mia-Maries handfasta och inspirerande vägledning har vi snabbt tagit oss förbi dessa hinder. Tack för gott samarbete under denna lärorika resa.

Abstract

Föreliggande uppsats behandlar mediedebatten om EU:s förslag till direktiv om upphovsrätt för den digitala inre marknaden, "Directive on copyright in the digital single market", med fokus på artikel 11 och 13, vanligtvis omdebatterade som "länkskatt" och "uppladdningsfilter". Med hjälp av teorier om konvergenskultur, deltagarjournalistik och deliberativ demokrati har vi med metoden textanalys undersökt debattartiklar för att ta reda på vilka argument som fördes i mediedebatten. Vår undersökning visar bland annat att det sker en krock mellan två olika affärsmodeller och att det råder en oenighet om hur man ska hantera förändringar kring rättigheter och spridning av journalistiskt material.

Nyckelord: Opinionsjournalistik, EU, Konvergenskultur, Upphovsrätt, Yttrandefrihet, Demokrati, Internet

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	6
Syfte och problem	9
Metod	10
Textanalys	11
Argumentationsöversikt	12
Kvantitativ del	12
Material, urval och avgränsningar	13
Tidigare forskning	14
”Media convergence”	14
Nätverksskultur – ”Spreadable och ”Stickiness”	15
”Deliberative democracy” och ”Counter-democracy”	16
Deltagarjournalistik – ”The journalistic turn” och ”Multivalent cosmopolitanism”	17
Teoretiska perspektiv	18
Konvergenskulturen	19
Spreadable media	20
Deliberativ demokrati	21
Deltagarjournalistik	21
Analys	23
Kulturkrock	24
Makten över ordet	26
Rätt ska vara rätt	30
Nätets grundpelare	33
Summering	35
Resultat och diskussion	35
Förslag till vidare forskning	37
Källförteckning	38
Bilaga	43

Inledning

Digitaliseringen och framväxten av nya sätt att producera, sprida och konsumera journalistiskt material har ökat möjligheten för aktörer utanför etablerade nyhetsföretag att bedriva journalistik. Det behövs inte längre någon kostsam utrustning för enskilda personer att göra mer ingående efterforskningar på egen hand och kanske ta steget att börja producera material till sociala medier eller en blogg. Utvecklingen innebär också att det blir lättare för alla som är uppkopplade att kommunicera med varandra i realtid, oavsett var de befinner sig geografiskt. Genom sociala medier kan nya gemenskaper med likasinnade formas på ett snabbt och enkelt sätt, men det finns också goda möjligheter för diskussioner mellan personer av olika åsikter.

Etablerade publicister både gynnas och utmanas av mångfalden av nya medieaktörer i form av till exempel bloggare, youtubers och debattörer i sociala medier. De nya aktörerna har emellertid sprungit ur den digitaliserade världens remix- och delningskultur, medan de etablerade publicisterna i högre grad förlitar sig på traditionell marknadsekonomisk logik.¹ I denna digitala miljö uppstår konflikter på flera olika plan – dels mellan upphovsrätten och den grundlagsskyddade yttrandefriheten, dels mellan olika ekonomiska intressen där medieaktörer grupperar sig på olika sätt. Vad gäller upphovsrätten är det naturligt att de som producerar journalistiskt material vill behålla rätten till sina alster, både för att förhindra att materialet används på ett oönskat sätt och för att säkra sin ekonomiska ersättning. Samtidigt är det numera mer eller mindre självklart att dra nytta av internet för att testa nya idéer och försöka nå en stor publik, vilket innebär minskad kontroll och ökad risk för intrång i upphovsrätten.

För mindre, nyetablerade aktörer – till exempel politiska bloggare – är det logiskt att möjligheten till stor spridning värderas högre än kontrollen över materialet. Den ekonomiska tröskeln för att starta en blogg är låg och det är fullt möjligt att driva en blogg som hobbyverksamhet.² Etablerade publicister – till exempel större dags- och kvällstidningar – har däremot en hel del att förlora genom de investeringar som redan gjorts i verksamheten. Därmed betraktar de troligtvis kontroll över materialet som en större garant för snabb avkastning på gjorda investeringar än en potentiellt ökad digital spridning. Med tanke på att antalet besök, klick, visningar och liknande brukar ha ett värde i den digitala världen, torde etablerade publicister ändå vara positiva till förekomsten av hyperlänkar i blogginlägg som pekar in mot deras webbplatser och genererar ökad trafik. Samtidigt brottas de med ökade svårigheter att få avkastning på gjorda investeringar, bland annat för att informationsplattformar som Google, Youtube och Facebook tar en allt större del av

¹ Olsson, A. R., Karlsson, M. and Ilshammar, L. (2007) *Journalistik, nätet och maktens ordningar*. Stockholm : Sim(o), 2007 (Stockholm : EO grafiska), s.70

² ”Vad kostar det att vara bloggare? 2018-09-30

annonsintäkterna. De uppfattar det som att plattformägarna åker snålskjuts på deras material och anser sig ha rätt till en del av dessa intäkter.³

I ett försök att stärka publicisternas och andra rättighetsinnehavares ställning i det digitala medielandskapet, har EU-kommissionen presenterat ett förslag till nytt direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden: "Directive on copyright in the digital single market". Direktivet antogs av Europaparlamentets utskott i juni 2018 för att därefter röstas ned i parlamentet i juli samma år. Efter revidering antogs direktivet slutligen av parlamentet den 12 september 2018, vilket följdes av inofficiella trilogramöten mellan Europaparlamentet, EU-kommissionen och Europeiska Unionens råd. När dessa förhandlingar har avslutats kan direktivet träda i kraft och implementeras i samtliga medlemsländer.⁴

Att uppdatera lagstiftningen för att stärka upphovsrätten på internet kan dock medföra begränsningar i andra rättigheter som till exempel yttrandefriheten, eftersom plattformägare som Google, Facebook och Youtube kan tvingas införa begränsningar i sitt utbud för att leva upp till lagstiftningens krav. Med tanke på dessa plattformars dominerande ställning kan detta försvåra spridningen av journalistiskt material, begränsa mångfalden i medieutbudet och minska medborgarnas möjligheter att ta del av och utbyta aktuell information.⁵ Oron över dylika inskränkningar är en av anledningarna till att direktivets artikel 11 och artikel 13, som brukar benämnas "länkskatt" och "uppladdningsfilter", blivit särskilt uppmärksammade i mediedebatten både i Sverige och internationellt.

I denna uppsats ämnar vi inrikta oss på artiklarna 11 och 13 för att försöka ge en fördjupad bild av debatten kring det nya EU-direktivet. Vi börjar med att gå igenom en kort bakgrund om vad artiklarna innebär och olika lagar som anknyter till direktivet. Vi förklarar sedan syfte, problemformulering och metod. Efter detta går vi igenom tidigare forskning och presenterar uppsatsens teoretiska perspektiv för att avsluta med en analys och slutdiskussion.

Bakgrund

För att få en ökad förståelse för EU:s direktivförslag går vi här närmare in på artiklarna 11 och 13 samt ett antal lagar och konventioner med inriktning på yttrandefrihet och upphovsrätt.

³ "Så stor del av reklamkakan slukar Facebook och Google", 2017-04-16, Dagens Media

⁴ "JD - MODERNISATION OF EUROPEAN COPYRIGHT RULES: DIRECTIVE ON COPYRIGHT IN THE DIGITAL SINGLE MARKET", 2018-12-14, European Parliament

⁵ "EU röstar igenom upphovsrättsdirektiven Artikel 11 och Artikel 13", 2018-09-12, Sweclockers

Artikel 11 och artikel 13

Artikel 11 ("länkskatt") går ut på att de webbplatser som publicerar textutdrag, rubriker, citat eller länkar från material som ingår i en "presspublikation" ska betala en licens till utgivaren av denna publikation. Även den förhandsvisning som visas i sökmotorer och sociala medier blir licenspliktig, vilket innebär att leverantörer av informationstjänster som till exempel Google och Facebook måste ha licenser för samtliga nyhetssidor i världen. Artikel 13 ("uppladdningsfilter") innebär att leverantörer av informationstjänster som lagrar och ger allmänheten tillgång till stora mängder kreativt material, blir juridiskt ansvariga om deras användare gör intrång i upphovsrätten, till exempel om de länkar till ett skyddat verk eller laddar upp bilder och videofilmer som visar skyddade verk. Leverantörerna måste därför kontrollera det material som publiceras på deras plattformar.⁶

Lagar, konventioner och deklARATIONER med inriktning på yttrandefrihet

Den mänskliga rättigheten att fritt yttra sina tankar och åsikter regleras i Sverige av två grundlagar: Tryckfrihetsförordningen (TF) och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Tryckfrihetsförordningen, som stiftades år 1766, garanterar att medborgare har rätt att yttra sina tankar och åsikter samt offentliggöra allmänna handlingar i vilket ämne som helst i tryckt skrift.⁷ Denna förordning var inte bara den första i Sverige utan den första i världen som reglerade yttrandefriheten i tal och skrift genom en särskild lag. Tankarna bakom förordningen var dock inte helt nya, utan hade koppling till både äldre och för den tiden aktuella intellektuella strömningar i Europa.⁸ "The English Bill of Rights" från 1689 är ett exempel på en lagstiftning i samma anda, liksom USA:s "Bill of Rights" från 1789 och Frankrikes "Déclaration des droits de l'homme et du citoyen" från samma år.⁹ Först 1991 tillkom Yttrandefrihetsgrundlagen som komplement till den äldre Tryckfrihetsförordningen för att säkra yttrandefriheten i medier som inte är i tryckt form. De fyra lagarna om censurförbud, utgivansvar, meddelarskydd och offentlighetsprincipen gäller också under Yttrandefrihetsgrundlagen.¹⁰

Förutom nämnda grundlag skyddas yttrandefriheten i Sverige och övriga EU-medlemsländer av ett antal internationella överenskommelser, till exempel FN:s "Universal Declaration of Human Rights" från 1948. Enligt denna har var och en rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet, vilket

⁶ EUR-Lex, Access to European Union Law, 2016

⁷ Weibull Lennart, Handbok i journalistikforskning, Författarna och studentlitteratur 2015), s47

⁸ Nordin, Jonas, 1766 års tryckfrihetsförordning [Elektronisk resurs] : bakgrund och betydelse, Kungl. biblioteket, Stockholm, 2015, s.11

⁹ "English Bill of Rights", 2018-03-06, History

¹⁰ Anders R Olsson, Yttrandefrihet & tryckfrihet Handbok för journalister, s 26

innefattar ”frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser” (artikel 18 och 19). Var och en har även rätt att ”fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner” (artikel 27). Vidare har en individ som anklagas för brott rätt att ”betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång” (artikel 11) och ingen ”stat, grupp eller person” kan ”ägna sig åt verksamhet eller utföra handling, som syftar till att omintetgöra” någon av de rättigheter eller friheter som anges i förklaringen (artikel 30).¹¹

FN-deklarationen om mänskliga rättigheter ligger till grund för ”European Convention on Human Rights” som trädde i kraft 1953. Europakonventionen bekräftar att var och en har yttrande- och åsiktsfrihet och rätt att ”ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser” (artikel 10), med tillägget att detta inte ska hindra stater att kräva licenser för TV- och radiosändningar och liknande. Samtidigt poängteras att yttrandefriheten måste utövas under ansvar och får begränsas för att bland annat förebygga brott och oordning.¹²

I Sverige gäller Europakonventionen som lag. Om två rättigheter kommer i konflikt med varandra är det Europadomstolen i Strasbourg, Frankrike, som gör en avvägning mellan intressena. Det finns även möjlighet för enskilda medborgare att anmäla stater till EU-domstolen i Luxemburg om de anser att deras rättigheter inte respekteras.¹³

Lagar och konventioner med inriktning på upphovsrätt

Enligt FN-deklarationen om mänskliga rättigheter ska inte bara människors möjlighet att fritt yttra sina tankar och åsikter skyddas. En annan rättighet som deklarerats som skyddsvärd är rätten till ”skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman” (artikel 27).¹⁴ En mer detaljerad skrivning av hur denna rättighet ska skyddas finns däremot i en annan internationell överenskommelse, nämligen Bernkonventionen från 1886.¹⁵ Bernkonventionen har till syfte att ge skaparna kontroll över sina kreativa alster och möjlighet att få ekonomisk ersättning för dessa även utanför det land där de skapats. Den ger skaparen av ett verk en rad exklusiva minimirättigheter, däribland ett skydd

¹¹ ”Universal Declaration of Human Rights”, 1948-12-10, UNITED NATIONS

¹² ”European Convention on Human Rights”, 2010

¹³ Funcke Nils, ”Yttrandefrihet på nätet - Europa- konventionen och EU:s rättighetsstadga”, 2016

¹⁴ ”Universal Declaration of Human Rights”, 1948-12-10, UNITED NATIONS

¹⁵ ”Summary of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works” (1886), World intellectual property organization

som gäller minst under skaparens livstid plus 50 år efter dennes död. Detta gäller dock inte fotografiska bilder och brukskonst som skyddas i 25 år från tillkomsten.¹⁶

Den lag som i Sverige reglerar författares, kompositörers, konstnärers och andra kreatörers rätt till sina verk heter ”Lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk” (1960:729) och har sin bakgrund i såväl Bernkonventionen som andra internationella överenskommelser.¹⁷ Upphovsrätten, som består av en ideell och en ekonomisk rätt, gäller från den tidpunkt då verket skapats och varar normalt i 70 år efter skaparens död.¹⁸ Både den ideella och ekonomiska rätten tillfaller från början alltid skaparen av verket och gäller oavsett om det skapats privat eller inom ramen för en anställning.¹⁹ Den ideella rätten kan normalt inte överlåtas och innebär att innehavaren har rätt till erkännande som verkets upphovsperson och har ett litterärt eller konstnärligt anseende som inte får kränkas. Den ekonomiska rätten innefattar dels rätten att framställa exemplar av verket och rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten.²⁰ Till skillnad från den ideella rätten kan skaparen överlåta hela eller delar av den ekonomiska rätten genom försäljning, byte eller gåva.²¹ Det finns också en rad inskränkningar i den ekonomiska rätten. Exempelvis kan vem som helst framställa enstaka exemplar av verket för enskilt bruk eller citera ur ett verk om det sker ”i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet”.²² För att en arbetsgivare ska kunna ta över upphovsrätten från en anställd krävs särskilda villkor i gällande kollektiv- eller anställningsavtal, men även utan denna typ av avtalsvillkor har arbetsgivaren i vissa fall rätt att använda verken förutsatt att de tillkommit inom ramen för anställningen.²³

Syfte och problem

Syftet med denna studie är att undersöka mediedebatten kring EU:s föreslagna upphovsrättslag med inriktning på artiklarna 11 och 13. Med utgångspunkt i opinionsjournalistik identifierar vi olika argument om för- och nackdelar för aktörer som ägnar sig åt nätjournalistik eller använder internet för att sprida journalistiskt material. Ett viktigt fokus för denna studie är hur mediedebatten belyser möjliga konfliktytor mellan vår grundlagsskyddade tryck- och yttrandefrihet och konstnärliga utövares upphovsrätt i enlighet med artiklarna 11 och 13. Av detta hoppas vi kunna dra slutsatser

¹⁶ ”Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works”, 2018, World intellectual property organization

¹⁷ Upphovsrätten, kap 7, s55, Regeringskansliet

¹⁸ ”Gemensamma bestämmelser om avtalslicenser”, 3a Kap, Lagen.nu

¹⁹ kapitel 4, 43-44 § lagen.nu

²⁰ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 1, 3 §, kommentar till kapitel 1 lagen.nu

²¹ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 3, 27 §, 28 §, kommentar till kapitel 3 lagen.nu

²² Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 2, 11 §, 11a §, 12 §, 22 § lagen.nu

²³ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 1, 2 §, kommentar till kapitel 1 lagen.nu

om möjliga effekter på journalistikens demokratiska funktion i samhället. Studien undersöker även hur mediedebatten återspeglar konvergenskulturen, där gamla och nya medier kolliderar och interagerar, samt liknande aktuella kulturella företeelser som är relevanta för vår frågeställning.

Studien är baserad på följande tre frågeställningar:

- *Hur belyser debatten möjliga konfliktytor mellan upphovsrätten och yttrandefriheten?*
- *Hur debatteras möjliga effekter på journalistikens demokratiska funktion och medborgares rätt att ta del av och sprida information?*
- *Hur speglar debatten den mediekonvergens och deltagarkultur som präglar dagens digitaliserade samhälle?*

Metod

Studien genomfördes med hjälp av en kvalitativ hermeneutisk textanalys och argumentationsöversikt. Vi valde att hålla oss till en kvalitativ metod, eftersom vi sökte ett ”begrepp” som skulle ”täcka en bit verklighet”, vilket är utmärkande för den kvalitativa metoden. Vårt mål var alltså inte att ge kunskap om hur mycket av vissa kvaliteter en företeelse har eller hur många exemplar av en företeelse som har en viss kvalitet, utan att finna de kvaliteter som tillsammans karaktäriserar företeelsen ifråga.²⁴

Hermeneutik, som betyder tolkning eller tolkningslära, är en metod som används för att studera kulturella fenomen. Inom medieforskningen används kvalitativ hermeneutisk textanalys för att läsa, förstå och skapa mening ur texter med inriktning på avsändarens avsikter eller läsarens tolkning av de aktuella texterna. Enligt detta angreppssätt är det viktigt att arbeta stringent och lägga fram bevis och argument för varje steg i tolkningen. Vi var därför noggranna med att belysa en rad faktorer gällande texternas mediala sammanhang som till exempel avsändarnas yrkesroller och mediernas politiska inriktning. Vi var också noga med att bjuda på många olika tolkningar i de fall texterna kunde uppfattas som mångtydiga.

I enlighet med det hermeneutiska förhållningssättet intog vi ett analytiskt förhållningssätt till materialet med beaktande av vår egen förförståelse. I vissa fall använde vi våra personliga reaktioner på materialet som ledtrådar för att berika analysen, men vi var hela tiden medvetna om att upprätthålla den analytiska distans som förväntas av forskare.²⁵

²⁴ Eneroth, Bo, Hur mäter man ”vackert”? : grundbok i kvalitativ metod, Stockholm, 1984, s. 49 och s. 47

²⁵ Jarlbro, Gunilla (red.), Vilken metod är bäst - ingen eller alla?: metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap, Studentlitteratur, Lund, 2000, s. 75-81

I valet mellan induktiv, deduktiv och abduktiv ansats fann vi att den abduktiva metoden var bäst lämpad för vårt sätt att arbeta. Vi utgick därmed från en provisorisk förklaring som kunde utvecklas baserat på de data vi samlade in och använde våra egna tidigare kunskaper och etablerade teorier som utgångspunkt för att få ökad förståelse. Genom att välja denna metod var vi också inställda på att utföra studien med ett öppet sinne och att pendla mellan data och redan kända kunskaper under arbetets gång.²⁶

Textanalys

Textanalys är en kvalitativ metod som analyserar textens innehåll och textens betydelse för läsaren. Metoden tar hänsyn till förhållandet mellan läsare och skribent, genre och verksamhet, samt innehållet i texten.²⁷ Vi valde denna metod för att den lämpar sig för analyser av samhällsdebatter och politiska strömningar. I vårt fall handlade det om debatten kring EU:s nya upphovsrättslag och de olika ställningstaganden som kan skönjas i det material vi samlade in. Denna metod var också lämplig eftersom vi ville belysa eventuella oklarheter, motsägelsefulla budskap och samstämmiga argument för att på så sätt öka förståelsen för hur direktivförslaget framställdes som samhällsfenomen betraktat.²⁸

Vid kvalitativ textanalys kan man välja mellan tre olika analytiska dimensioner. Den första dimensionen syftar till att skapa kunskap om aktörerna bakom texterna, den andra syftar till att studera texternas form och innehåll och den tredje handlar om att analysera texterna i förhållande till det omgivande samhället för att skapa förståelse för till exempel dess kultur, politiska maktstrukturer, ekonomiska organisation, historia eller liknande.²⁹

För att öka vår kunskap om opinionen kring EU:s direktivförslag behövde vi i första hand identifiera olika åsiktslinjer (andra dimensionen) och i andra hand belysa dominerande samhällsnormer (tredje dimensionen). Om vi hade valt att försöka identifiera bakomliggande intressen hade vi behövt analysera aktörerna bakom texterna (första dimensionen), men vi valde bort denna dimension för att kunna hålla oss inom de tidsramar som satts upp för vårt arbete.

För att kunna identifiera olika åsiktslinjer valde vi att analysera materialet utifrån tre olika aspekter, nämligen (1) det informativa innehållet, som enligt Peter Dahlgren är det mest centrala inom den journalistiska genren, (2) tematiska fält, som hjälpte oss att kategorisera det informativa

²⁶ Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), Handbok i kvalitativ analys, TPB, Johanneshov, 2012, s. 23

²⁷ Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), Metoder i kommunikationsvetenskap, 2. uppl, Lund, 2010, s176

²⁸ Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), Handbok i kvalitativ analys, TPB, Johanneshov, 2012, s. 176

²⁹ Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), Handbok i kvalitativ analys, TPB, Johanneshov, 2012, s. 71, 178-179

innehållet (med undantag från aspekten narrativ dynamik som inte lämpar sig för opinionstexter), och (3) den retoriska infrastrukturen, eftersom vi studerade en företeelse som varit föremål för en hetsig debatt. Vi valde bort genrens traditioner och stilistiska attribut, eftersom de inte var nödvändiga för att vi skulle kunna få den kunskap vi var ute efter.³⁰

Vi valde slutligen att placera materialet i en samhällelig kontext med hänsyn till de kulturella, sociala, ekonomiska, politiska, juridiska och teknologiska förändringar som kan tänkas ha betydelse för normbildningen i samhället. Exempelvis analyserade vi hur texterna förhöll sig till konvergenskulturen och mötet mellan gräsrots- och företagskulturen samt hur de speglade förhållandet mellan upphovsrätten och medborgarnas grundlagsskyddade yttrandefrihet.

Argumentationsöversikt

För att på ett enkelt vis sortera bland argumenten i debattartiklarna använde vi oss av argumentationsöversikter som är en del av en beskrivande analys. Metoden innebär att man lyfter fram de argument som författaren vill förmedla och skapar en översikt över dessa. Den kan medföra tolkningsproblem då missförstånd kan ske om vad författaren vill förmedla. Argumenten kan till exempel vara oklart formulerade, uttalade eller fulla med värdeladdade ord.³¹ För att undvika dessa problem bör man arbeta efter ett par viktiga principer. Man ska exempelvis inte tillskriva författaren åsikter som den inte hyser; det är viktigt att komma så nära författarens argumentation som möjligt. Genom att använda sig av beskrivande analys kan forskaren även ställas inför ett tolkningsval, vilket innebär att det inte går att veta vilken tolkning som författaren avser. Metoden använder sig då utav välvillighetsprincipen som betyder "att vi utgår från att författaren är en någorlunda vettig person som uppriktigt försöker argumentera för en ståndpunkt hon eller han anser vara både riktig och viktig".³² Vi skapade argumentationsöversikter över samtliga debattartiklar vilket gav oss en bra överblick över vårt material.

Kvantitativ del

Förutom kvalitativ textanalys och argumentationsöversikter, använde vi oss av en mindre kvantitativ del (se bilaga). Vi drog inga slutsatser av denna beräkning och resultatet är inte

³⁰ Jarlbro, Gunilla (red.), Vilken metod är bäst - ingen eller alla?: metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap, Lund, 2000, s. 92-98

³¹ Björnsson, Gunnar, Kihlbom, Ulrik & Ullholm, Anders, Argumentationsanalys: färdigheter för kritiskt tänkande, 2. [utökade] utg., Stockholm, 2009, s127

³² Björnsson, Gunnar, Kihlbom, Ulrik & Ullholm, Anders, Argumentationsanalys: färdigheter för kritiskt tänkande, 2. [utökade] utg., Stockholm, 2009, s128

signifikant. Denna del hade endast som syfte att ge oss en överblick och uppfattning om olika tendenser. Den hjälpte oss även att få en vidgad förståelse för resultatet av vår analys.

Material, urval och avgränsningar

Vi började med att samla in sammanlagt 70 stycken debattinlägg i svenska medier under perioden juni-oktober 2018, anpassat efter tidpunkterna för de senaste två omröstningarna i EU-parlamentet, det vill säga utskottsomröstningen i juni 2018 och parlamentsomröstningen i september samma år. När det gällde typen av medier valde vi att tänka brett, eftersom direktivförslaget berör allt från tryckta till digitala nyhetsmedier och såväl etablerade som icke-etablerade publicister.

För att få en mer hanterbar mängd material för vår djupare analys, valde vi att göra en tidsmässig avgränsning och plockade ut material från perioden 4 augusti till och med 12 oktober 2018, men vi förhöll oss fortfarande aktiva till hela materialet. Att vi valde just denna period berodde på att den senaste omröstningen i EU-parlamentet ägde rum den 12 september, varför debatten var som mest intensiv under de närmaste veckorna före och efter detta datum. Dessutom kunde vi konstatera att debattartiklar från juni och juli månad innehöll likartade argument som de artiklar som publicerades under augusti, september och oktober. Genom att inrikta oss på debattartiklar från augusti-oktober kunde vi göra en mer djupgående analys av mediedebatten kring EU:s föreslagna direktiv.

Avgränsningen resulterade i 50 stycken debattartiklar som vi analyserade med hjälp av argumentationsöversikter, där starka argument plockades ut från varje inlägg. Materialet kodades även i fem olika variabler: ”Publiceringsmedium”, ”Typ av författare”, ”Författarens kön”, ”Starka ord” och ”Metaforer/bildspråk”.

Att hitta ett väl avgränsat och relevant material var ett arbete i sig, vilket huvudsakligen har att göra med frågans aktualitet. Allt är helt enkelt ännu inte sagt rörande artikel 11 och 13. Vi sökte därför mycket brett, i allt från tryckta facktidningar och dagstidningar till nättidningar och radio-/TV-inslag. Vi inkluderade även och youtube-klipp och politiska bloggar, vilket gav oss brett spektrum av åsikter. Empirin är således hämtad från *Aftonbladet*, *Dagens ETC*, *Computersweden*, *Nyheteridag*, *Tidningen Syre*, *Bohusläningen*, *Avestatidning*, *Falu Kuriren*, *Dalarnas tidningar*, *Svensk tidskrift*, *Ny teknik*, *Svenska Dagbladet*, *KaterinaMagasin*, *Breakit*, *Göteborgsposten*, *Helsingborgs Dagblad*, *Borlänge tidning*, *Nyheter 24*, *Expressen*, *My newsflash*, *Dagens industri*, *Upsala nya tidning*, *Bloggvänstern*, *Majahurtighs blogg*, *Hokmarks blogg*, *Smedjan*, *Dataföreningenanalys*, *Sydsvenskan*, *Christofer Fjellners blogg*, *Dagens samhälle*, *Journalisten*, *Hallands nyheter*, *Musikindustrin*, *Setterwalls*, *Svensk bokhandel*, *Fokus* och *Resumé*.

För införskaffandet av materialet användes mediearkivet Retriever Research och sökmotorn Google med sökorden "länkskatt", "uppladdningsfilter", "artikel 11 och 13" och "upphovsrättslag EU". Vi använde också till viss del sociala medier för att söka efter material men betraktade inte inlägg i sociala medier som separata analysobjekt utan endast som "blänkare" och använde således alltid ursprungskällan som analysobjekt i vårt urval. Författarna bakom debattartiklarna var politiker, journalister (ledarskribenter/reportrar/krönikörer), experter (inklusive IT-specialister och -entreprenörer), advokater, kulturskapare och samhällsdebattörer (inklusive bloggare och lobbyister).

I vårt slutliga urval saknades material från kanaler inom public service. Det berodde på att vi inte hittade något opinionsmaterial från public service-kanalerna inom vår valda tidsram. Vi fann ett kort nyhetsinslag i Sveriges Radio P1, två längre program i Sveriges Radio P1 (Europapodden och Medierna) samt en nyhetsartikel och expertintervju på SVT Nyheter. Samtliga föll dock bort, eftersom de inte kunde karakteriseras som debattinlägg. De tillförde inte heller något som inte redan hade framkommit i vårt övriga material.

Tidigare forskning

I denna uppsats har vi i första hand inriktat oss på forskning inom konvergenskultur med fokus på mediekonvergens och nätverkskultur samt forskning kring demokratiutveckling och deltagarjournalistik relaterat till politik, makt och medier. Här ges en kortfattad beskrivning av några viktiga begrepp inom dessa forskningsområden.

"Media convergence"

Internets oändliga möjligheter att sprida information och nyheter skapar sammantaget en konvergens mellan olika medie, genom medieplattformar, sociala medier plattformar, bloggar och sökmotorer som Google. Idag färdas information och nyheter snabbt och spridningen når många människor över hela världen. Henry Jenkins beskriver konvergens som "flödet mellan medieplattformar, samarbetet mellan olika mediebranscher och rörligheten hos mediepubliken som söker överallt i jakten på upplevelser".³³ Han menar att konvergenskulturen är när nya och gamla medier kolliderar. "Där gräsrötter och mediekonsumenters makt på ett oförutsägbart sätt interagerar med varandra".³⁴ Jenkins forskning kring Konvergenskulturen var tänkt att fungera som ett första

³³ Jenkins, Henry, Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar, 2. uppl, Göteborg, 2012, s15

³⁴ Jenkins, Henry, Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar, 2. uppl, Göteborg, 2012, s14

steg att påverka kulturpolitiken.³⁵ Begreppet “konvergens” myntades på 1980-talet. Det har blivit en polysemisk term och omfattar flera betydelser relaterade till ”snabb utveckling inom medieteknik, marknader, produktion, innehåll och mottagning”.³⁶

Nätverksskultur – “Spreadable” och “Stickiness”

Henry Jenkins har i tidigare forskning tillsammans med Sam Ford och Joshua Green undersökt hur nätverksskulturen förändrar medielandskapet. Författarna beskriver särskilt två begrepp “spreadable” (spridbar) och “stickiness” (klibbighet) som de forskat kring. “Spridbar” innebär kortfattat hur tekniska resurser hjälper till att sprida material och “klibbighet” innebär hur man skapar innehåll som lockar publikens uppmärksamhet.³⁷

Jenkins, Ford och Green har studerat olika fall av spridning av material, exempelvis ett amerikanskt underhållningsklipp som år 2009 blev ett av årets mest sedda tvåtimmarsblock på traditionell tv.³⁸ Anledningen till att det blev så populärt var inte exponeringen i traditionella utsändningsmedier, utan det var fansen som delade klippet på Youtube och andra webbplatser som gjorde att det blev så framgångsrikt.³⁹ Författarna menar att spridbarhet av vissa verk eller vidareförmedling kan vara gynnsamt. De hävdar “att appropriering och vidareförmedling, till och med av hela verk, ibland kan vara gynnsam inte bara för kulturen i stort utan även för rättighetsinnehavarna”.⁴⁰

Eftersom konvergenskulturen underlättar spridning av information och utbyte av tankar, blir det lättare för medborgare att dra nytta av sin yttrandefrihet och ta aktiv del i det politiska samtalet istället för att bara reagera på politikernas agerande.⁴¹ Detta kan ses som en utveckling mot ett mer samtalsinriktat demokratiskt system i enlighet med den teoretiska modellen ”deliberative democracy”. Samtidigt öppnar detta för ökade inslag av civilt motstånd och missnöjesyttranden genom en slags kontrademokrati eller ”counter-democracy”.⁴²

³⁵ Jenkins, Henry, Rethinking ‘Rethinking Convergence/Culture’ s 267-297, publicerad: 28 May 2013

³⁶ Menke, M., Kinnebrock, S., Kretzschmar, S., Aichberger, I., Broersma, M., Hummel, R., Salaverria, R. (2018). CONVERGENCE CULTURE IN EUROPEAN NEWSROOMS: Comparing editorial strategies for cross-media news production in six countries. *Journalism Studies*, 19(6), 881–904

³⁷ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, *Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur*, Daidalos, Göteborg, 2014 s22

³⁸ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, 2014 s28

³⁹ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, 2014 s29

⁴⁰ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, 2014 s35

⁴¹ Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.), *Medierna och demokratin*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012, s19-23

⁴² Dahlgren, Peter, *The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.15-17

”Deliberative democracy” och ”Counter-democracy”

Med demokrati menas en styrelseform där makten vilar hos ”folket”, det vill säga där alla (myndiga) medborgare (direkt eller indirekt) deltar eller har mer eller mindre inflytande på ledningen.⁴³ Teorier kring demokratiska system går att spåra tillbaka till antikens Grekland och de första samhällen i västvärlden som styrdes med mer eller mindre demokratiska inslag. Det var dock först på 1900-talet som forskning kring demokrati blev en institutionaliserad, akademisk disciplin.⁴⁴ Gemensamt för teoretiska modeller kring demokratiska system är att de förutsätter styren där de politiska makthavarna är valda av folket i fria, allmänna och rättvisa val samt att det råder yttrandefrihet, pressfrihet, fri tillgång till information, föreningsfrihet och rättssäkerhet.

Trots dessa gemensamma nämnare finns det tydliga skillnader mellan olika demokratimodeller. ”Deliberative democracy” (samtalsdemokrati) bygger på idén om aktiva medborgare som har vilja och förmåga att delta i den politiska debatten och påverka olika beslut. Målet är ständigt pågående diskussioner med en strävan efter gemensam förståelse. Det är fortfarande valda politiska representanter som har det yttersta ansvaret och den beslutande makten, men tanken är att ett stort folkligt engagemang gagnar demokratin, eftersom det bland annat medför en känsla av social gemenskap, ökad kunskap och ett stärkt förtroende för systemet.⁴⁵

Eftersom internet underlättar gränslösa samtal och utbyte av tankar och idéer, har det blivit ett viktigt verktyg för nya rörelser på den globala politiska arenan. Även om de inte verkar utifrån ett partiprogram, agerar de oftast både öppet via massmedier och mindre öppet genom lobbyingverksamhet riktad mot etablerade politiska aktörer.⁴⁶ De agerar också till stor del utanför det etablerade politiska systemet och lyfter fram helt nya aktörer som hjälper medborgarna att göra sina röster hörda. Historikern och professorn Pierre Rosanvallon beskriver detta som en slags ”funktionell representation” som tvingar de etablerade politiska representanterna att vara mer lyhörda. Detta är en del i utvecklingen av en ”counter-democracy” (kontrademokrati) som sprungit ur medborgarnas sviktande förtroende för etablerade politiska institutioner, bland annat på grund av de folkvaldas tendens att distansera sig från medborgarna kombinerat med frekventa avslöjanden om maktmissbruk och eftergifter för särintressen. Nyckelkomponenterna i denna teori är ”övervakning”, ”intervention” och ”bedömning”, vilket innebär löpande kontroll av offentliga politiska representanter och tjänstemän med krav på transparens, kapacitet att mobilisera civilt

⁴³ Demokrati, Svenska akademins ordbok

⁴⁴ Democratic Theory, 2017, Oxford Bibliographies

⁴⁵ Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.), Medierna och demokratin, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012, s19-23

⁴⁶ Dahlgren, Peter (red.), Internet, medier och kommunikation, Studentlitteratur, Lund, 2002, s 221-223

motstånd mot specifika politiska åtgärder och förslag samt möjlighet att demonstrera civilt missnöje via rättsapparaten.⁴⁷

I kölvattnet av digitaliseringen, mediekonvergensen, nätverkskulturen och demokratiutvecklingen har även journalistiken utvecklats. Inom journalistikforskningen har begreppet deltagarjournalistik – också kallad medborgar-, nätverks- och web 2.0-journalistik – uppkommit. Begreppet kan användas för att beskriva exempelvis olika individers strävan efter att förändra medielandskapet genom nya sätt att dela nyheter eller för att ge deras produktion av journalistiskt material en demokratisk legitimitet.⁴⁸

Deltagarjournalistik – ”The journalistic turn” och ”Multivalent cosmopolitanism”

I takt med att journalistiken blivit mer interaktiv, samarbetsinriktad, mångfacetterad, partisk och direkt, har det uppstått olika hybridformer av journalistik där åsikter, skvaller, nonsens och desinformation varvas med fakta, tankfulla intellektuella resonemang, poetiska reflektioner och annat material som mer ligger i linje med de normativa krav som ställs på professionell journalistik. Denna förändring, som professor Peter Dahlgren väljer att benämna ”the journalistic turn”, innebär en ny gränslöshet för journalistiken. Det är en gränslöshet som bidrar till en ökad mångfald av röster i det offentliga rummet. Samtidigt skapar gränslösheten en osäkerhet kring den professionella journalistikens ramar, med frågeställningar av typen ”vilka normer ska gälla för journalistisk utövning?” och ”utifrån vilka kriterier ska journalistiskt material värderas?”.⁴⁹

Den professionella journalistiken utmanas även av den nätbaserade, alternativa deltagarjournalistikens geografiska gränslöshet där en ny typ av ”världsmedborgar-journalistik” håller på att utvecklas. Denna journalistik, som Peter Dahlgren benämner ”multivalent cosmopolitanism” (multivalent kosmopolitism), kännetecknas av en kritisk hållning till etablerade sanningar och ens egen kulturella kontext, kombinerat med en förmåga till självreflektion, empati och tolerans. Den innehåller även en normativ dimension som betonar journalistikens ansvar att, i en demokratisk anda, relatera till andra människor, oberoende av deras geografiska, nationella eller kulturella hemvist.⁵⁰

⁴⁷ Dahlgren, Peter, *The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.15-17

⁴⁸ *History of Citizen Journalism*, 2017, Oxford Bibliographies

⁴⁹ Dahlgren, Peter, *Online Journalism and Civic Cosmopolitanism: Professional vs. participatory ideals*. (2013). *Journalism Studies*, (2), s. 159-160

⁵⁰ Dahlgren, Peter, *Online Journalism and Civic Cosmopolitanism: Professional vs. participatory ideals*. (2013). *Journalism Studies*, (2), s. 162-168

Samtidigt som deltagarjournalistiken i allt större utsträckning visar att sanningen är mångdimensionell, håller många professionella nyhetsmedier fast vid vedertagna, väl inarbetade diskurser i sin rapportering. Ett exempel är västvärldens bevakning av kriget i Mellanöstern, vilket bland annat kritiserats av den brittiska journalisten Robert Fisk.

Att analytiskt distansera sig från cementerade, ”givna” sanningar är möjligtvis lättare för aktivister och initierade medborgare som ägnar sig åt mångdimensionell kosmopolitisk deltagarjournalistik, eftersom de redan har ett kritiskt förhållningssätt till etablerade mediediskurser. Peter Dahlgren menar dock att även den professionella journalistiken har förmåga att distansera sig, och att det redan finns tydliga tecken på att även denna är på väg att utveckla en mer mångfacetterad och samarbetsinriktad typ av journalistik, samtidigt som den redaktionella kontrollen bibehålls.⁵¹

Vi kommer att återkomma till flera av dessa teorier och begrepp under följande avsnitt.

Teoretiska perspektiv

I vår analys av opinionen kring EU:s förslag till upphovsrättsdirektiv med fokus på artiklarna 11 och 13, användes såväl konvergenstkultur som deliberativ demokrati och deltagarjournalistik som teoretiska grundplattor.

Konvergensteorin erbjöd ett utmärkt ramverk för vår djupanalys av debatten, med tanke på den delningskultur som förekommer på internet, där information delas över olika medieplattformar och sociala plattformar. Konvergensteorin handlar bland annat om när konsumenten eller gräsrotskulturen och företagskulturen möter varandra och när gränsen mellan dessa suddas ut. Det är samma fenomen som uppstår när delningskulturen gör att användarna lättare tar sig över olika ”staket”.⁵²

Valet av teori rörande deliberativ demokrati baserade vi på att den ligger i linje med konvergenstkulturen och de möjligheter till spridning av innehåll och utbyte av tankar som internet erbjuder. Den utgår från att medborgarna är tar aktiv del i det politiska samtalet och inte bara har att reagera på politikernas agerande.⁵³

⁵¹ Dahlgren, Peter, *Online Journalism and Civic Cosmopolitanism: Professional vs. participatory ideals*. (2013). *Journalism Studies*, (2), s. 162-168

⁵² Jenkins, Henry, *Konvergenstkulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s14

⁵³ Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.), *Medierna och demokratin*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012

Begreppet deltagarjournalistik använde vi med syfte på att nya alternativa medieaktörer antingen stödjer etablerade professionella medieaktörer eller använder sig av bloggar och sociala medier för att producera och sprida journalistiskt material. Här beaktade vi såväl den minimalistiska som maximalistiska normativa modellen för deltagande, där den förstnämnda betonar politisk representation och konsensus medan den sistnämnda betonar dynamisk interaktion mellan valda politiker och andra aktörer som deltar i det politiska samtalet. Vi var medvetna om att politisk representation kan vara en praktisk nödvändighet i stora komplexa demokratiska system. Samtidigt kan det, även i dessa fall, vara aktuellt med ökat inslag av dynamisk interaktion mellan etablerade och alternativa aktörer på grund av tillgången till internet.⁵⁴

Konvergenskulturen

Henry Jenkins belyser förhållandet mellan tre olika begrepp inom konvergenskulturen: mediekonvergens, deltagarkultur och kollektiv intelligens. I en mediekonvergens kan varje historia, nyhet eller information bli synlig och spridas tvärs över olika medieplattformar, nationsgränser och medieekonomier. En stor del av spridningen beror på konsumentens aktiva deltagande i att sprida ett medialt stoff. Mediekonvergens handlar främst om det kulturella skiftet där konsumenten uppmuntras att söka ny information och föra samman innehåll från olika medier. Mediekonvergens uppstår således inte bara för att det skapas nya tekniska prylar utan sker framför allt i huvudet på individer och genom deras sociala samverkan. Därmed påverkas den logik som de stora medieföretagen arbetar efter, samtidigt som publikens konsumtionsmönster förändras. Det är en process som styrs både ovanifrån och underifrån; medieföretagen använder flera medier för ett och samma alster i syfte att öka vinsten, bredda sina marknader och stärka banden till sin publik, medan konsumenterna tar medierna i egna händer genom att klippa, klistra, remixa, dela, byta och omskapa massmedialt material. Detta medför att gränser suddas ut mellan aktivism, utbildning och underhållning samt mellan producenter/proffs och konsumenter/amatörer.⁵⁵

Deltagarkulturen handlar om hur aktörer och individer deltar i att sprida, engagera och interagerar med information som färdas över olika system och plattformar. Begreppet skiljer sig från att dela upp mediekonsumenter och medieproducenter i två olika grupper. Istället talar man om

⁵⁴ Dahlgren, Peter, *The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.20-21

⁵⁵ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl., Daidalos, Göteborg, 2012, s.22

dem som aktörer som tillsammans interagerar i en värld med nya regler som ingen av dem har ett riktigt grepp om.⁵⁶

Henry Jenkins beskriver att konvergenskulturen rör om i mediaflödet och utökar därmed möjligheterna för gräsrotssamhällen att kommunicera tillbaka till massmedia. Han menar att det därför är viktigt att kämpa mot företags upphovsrättsregimer, och argumentera emot censur och moralisk panik som skulle kunna patologisera framväxande former av deltagande.⁵⁷

Det tredje begreppet, kollektiv intelligens, handlar om “virtuella gemenskapernas förmåga att utnyttja medlemmarnas kombinerade kunskaper. Det vi inte kan veta eller göra var för sig, har vi nu möjligheten att göra tillsammans”.⁵⁸

Spreadable media

Som vi tidigare nämnt i föregående kapitel behandlar författarna Henry Jenkins, Sam Fords och Joshua Greens begreppen “spreadable” (spridbar) och “stickiness” (klibbighet). Begreppen ger oss en fördjupad förståelse i vårt analysarbete. Teorierna handlar om hur nätverkskulturen och sociala medier håller på att förändra medielandskapet, men också hur vanliga människors möjligheter att påverka mediemiljön genom sin egen aktivitet.

Författarna menar att “klibbiga destinationens distributionsräckvidd och de spridbara mediernas cirkulationsräckvidd bör komplettera varandra”. Termen “klibbighet” innebär att skapa innehåll som väcker publikens engagemang och lockar tills sig deras uppmärksamhet. Termen “spridbarhet” innebär “de tekniska resurser som gör det enklare att föra vidare vissa typer av innehåll än andra, de ekonomiska strukturer som främjar eller begränsar delningsmöjligheterna, de egenskaper hos en medietext som kan få en gemenskap att vilja dela den och de sociala nätverk som förenar människor i ett utbyte av meningsfull data”.⁵⁹ Det har skapats begränsningar hos modeller som haft för mycket fokus på “klibbighet”. Författarna menar därför att “spridbarhet” blir tydligare i kontrast till klibbighetsbegreppet.⁶⁰

⁵⁶ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s15

⁵⁷ Jenkins, Henry, *Rethinking 'Rethinking Convergence/Culture'*, 2013, s 267-297

⁵⁸ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s36

⁵⁹ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, *Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur*, Daidalos, Göteborg, 2014 s22

⁶⁰ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, 2014 s23

Deliberativ demokrati

Enligt professor Peter Dahlgren placerar sig modellen för deliberativ demokrati mitt emellan två ganska extrema uppfattningar om demokratiutveckling i den digitala tidsåldern. På den ena sidan finns visionen om alla medborgares direkta deltagande i politiska beslutsprocesser genom internetbaserad direktdemokrati. På den andra sidan finns synsättet att internet bara är ett verktyg som stärker den representativa demokratin, eftersom det underlättar kontakter med medborgarna och administrationen av befintliga politiska institutioner. Oaktat dessa olika synsätt kan forskningen påvisa ett antal särdrag för demokratin i den digitala tidsåldern, nämligen ett bristande medborgarintresse för val till representativa politiska församlingar, bristande engagemang i politiska partier och folkrörelser samt en ökad medialisering av politiken med förenkling och tillspetsning av budskap istället för komplexa resonemang. Mot bakgrund av dessa trender har idéer om internet som ”räddare av demokratin” vuxit fram.⁶¹ Här har bland annat hoppet om att kunna återupprätta en digital version av det ”ideala offentliga rummet” väckts till liv. Enligt sociologen och filosofen Jürgen Habermas är detta ”ett utrymme som är öppet för alla, där alla medborgare ska kunna mötas, diskutera och debattera”, ungefär som på 1700-talets brittiska caféer och pubar där folk kunde träffas och utbyta tankar över en kopp kaffe eller ett glas öl. Offentligheten präglas av rationalitet och upplysning och bjuder in till samtal som inriktar sig på aktuella ämnen och är resonerande så att medborgarna känner sig delaktiga i den politiska utvecklingen. Det bör dock tilläggas att Habermas bild av den ideala offentligheten har kritiserats av många, bland annat för att den bortser från vissa samhällsgrupper som inte fanns representerade i offentligheten i början av 1800-talet.⁶²

Deltagarjournalistik

Bland de nya alternativa medieaktörer som producerar och sprider journalistiskt material på internet finns inte bara mindre organisationer och grupper utan även enskilda individer som försöker göra sig hörda och sedda i mediebruset. Här finns en potential för ökad mångfald i utbudet och ett steg i riktning mot det deliberativa demokratiska idealet. Samtidigt präglas aktiviteten på nätet i allt större utsträckning av en marknadslogik, inte minst genom de stora företagens kolonisering av utrymmet. Dessa två parallella utvecklingsriktningar illustrerar en pågående kamp mellan å ena sidan oberoende nykomlingar som vill slå sig in på arenan och göra sina röster hörda och å andra sidan etablerade aktörer och företag som vill försvara och, om möjligt, stärka sina positioner för att få

⁶¹ Dahlgren, Peter (red.), Internet, medier och kommunikation, Studentlitteratur, Lund, 2002, s 208-209, 215

⁶² Dahlgren, Peter (red.), 2002, s 213-215

avkastning på gjorda investeringar. Alltså finns det en öppning för förskjutningar i rådande maktförhållanden mellan olika medieaktörer, men det finns samtidigt stora hinder för en verklig förändring. Det räcker inte att medborgare har tillgång till internet och möjlighet till tvåvägskommunikation för att en substantiell maktodelning ska kunna äga rum – det måste också finnas förutsättningar för att, genom sitt deltagande, utöva verkligt inflytande över beslut som påverkar deras liv.⁶³

⁶³ Dahlgren, Peter, The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.24, 28-30

Analys

I följande avsnitt behandlar vi vår analys och redogör vad studien kom fram till. I början av avsnittet presenterar vi en sammanfattning av resultatet för studien för att sedan övergå till att beskriva fyra olika tematiska fält.

Sammanfattning av resultat

Majoriteten av artiklarna i mediedebatten om EU:s förslag till nytt upphovsrättsdirektiv var kritiska till artikel 11 och 13. Endast nio av 50 debattartiklar var positiva. Det var fler kvinnliga skribenter som var positivt inställda till artikel 11 och 13 än manliga skribenter. Totalt sett var 22 kvinnliga skribenter positiva till förslaget och elva kvinnliga skribenter negativa. Bland manliga skribenter var tio stycken positiva och 19 skribenter negativa. Det var sex kvinnliga skribenter och sju manliga skribenter som höll sig neutrala till förslaget. Resultaten visade fler skribenter än debattartiklar därför att en debattartikel kunde vara underskriven av fler än en skribent. Den totala könsfördelningen mellan kvinnliga och manliga skribenter som syntes i mediedebatten var 33 kvinnor och 42 män. Tio stycken debattartiklar var neutrala och av dem var det sex kvinnliga skribenter och sju manliga skribenter som hade en neutral inställning till förslaget. Vi kunde inte dra några slutsatser av dessa beräkningar, och reserverar oss för att procenträkning på ett så litet material inte är möjligt, men detta var till stor nytta för oss när vi kategoriserade vårt material. Kategorierna *negativ*, *positiv* och *neutral* var särskilt användbara i vår analys.

Många ord som *censur*, *övervakning*, *döden*, *ingrepp*, *katastrof*, *mörk tid*, *diktaturfasoner* och *oroväckande* var återkommande för debattörerna som var emot förslaget. Medan ord som *rättigheter*, *ersättning*, *skydda*, *ansvar*, *rättvisa villkor* och *stärka* var genomgående för debattörer som var för förslaget. Bildspråket som målades upp var att informationsspridningen riskerades att strypas. Skribenter som var emot förslaget menade att det är ett ingrepp som begränsar användare av internet att sprida och dela med sig av information. En av skribenterna varnade för ”att det här kommer innebära slutet för internet som vi känner det”.⁶⁴

En majoritet av de skribenter som var positiva till förslaget använde sig av bildspråk som ”att skaparens verk bör skyddas och stärkas”. En av skribenterna skrev ”Varför ska kommersiella plattformar fritt få använda sig av och sprida upphovsrättsligt skyddat material utan att ta ansvar för det eller betala ersättning?”.⁶⁵ Skribenter som förhöll sig neutrala, lyfte fram både positiva och negativa argument. De menade att de förstår drivkraften bakom direktivförslaget men även kritiken

⁶⁴ Valdemar Möller, 2018-09-18, Tidningen Syre, ”Bevara friheten på nätet”

⁶⁵ Emma Olsson, 2018-09-14, Svensk Bokhandel, ”Nätjättar ska ersätta upphovsmän”

av det. De skrev balanserande och var varken för eller emot artikel 11 och 13. De förstod båda sidorna av debatten men gjorde inget ställningstagande.

I analysen valde vi att använda oss av variablerna ”negativ”, ”positiv” och ”neutral” för att beskriva den huvudsakliga inriktningen på attityderna hos debattörerna. Termen ”negativ” valdes till artiklar som innehöll argument för att förslaget inte bör träda i kraft, medan termen ”positiv” valdes till artiklar som innehöll argument för att förslaget bör träda i kraft. I analysen används även termen ”neutral” för att beskriva artiklar vars skribenter förhöll sig neutrala, det vill säga som varken var för eller emot förslaget och argumenterade utifrån både negativa och positiva konsekvenser av dessa.

För att underlätta vår analys valde vi att söka efter ”tematiska fält” och lyckades då identifiera fyra olika huvudlinjer: *Kulturkrock*, *Makten över ordet*, *Rätt ska vara rätt* och *Nätets grundpelare*.

Kulturkrock

Gemensamt i mediedebatten för både de negativa och positiva skribenterna var att alla beskrev det som två affärsmodeller som står mot varandra. Den positiva sidan av debatten betonade vikten av att upphovsrättsinnehavarna skulle få en korrekt och rättvis ersättning för sitt arbete – de argumenterade för att skyddet för kulturskaparna skulle stärkas. Ett återkommande tema var att det framstod som en kamp mellan kulturskaparna och teknikjättar som Google och Facebook. De positiva menade att en text som är skriven i en tidning och som sedan sprids via Facebook eller Google ska ge författaren ersättning för detta. Till exempel om en nyhetsartikel sprids från sin egen plattform till Facebooks plattform bör Facebook ge författaren eller publicisten, alltså upphovsrättsinnehavaren, ersättning.

”En pyrrhus-seger”

De negativa menade att genom att nyhetsartikeln sprids via plattformar som till exempel Facebook genererar detta pengar till nyhetsartikelns ursprungliga plattform. Det blir då en win-win-situation där båda parterna vinner på att nyhetsartikeln sprids och delas fritt. De menar att “Medierna kommer att förlora all trafik därmed hela sina affär, en pyrrhus-seger”.⁶⁶ Uttrycket “pyrrhus-seger” kommer ifrån den grekiske kungen Pyrrhos som en gång besegrade romarna men till priset av stora egna förluster.⁶⁷

⁶⁶ Deeped Strandh, 2018-09-15, Avesta Tidning “Kasta EU:s länkskatt i papperskorgen -innebär döden för memes och traditionella medier”

⁶⁷ Synonymer.se, *Pyrrhusseger*

Vissa debattörer gick så långt att de anklagade lagstiftarna för ett felaktigt tankesätt när det gäller ekonomins grundläggande funktioner:

EU-parlamentet ser ekonomin som ett nollsummespel där den enes vinst blir den andres förlust. Dödsdömda branscher som konsumenterna vänt ryggen måste alltså skyddas med lagstiftning.⁶⁸

Andra betonade vikten av ett öppet internet som baseras på samarbete och välvilja för att främja den kreativa ekonomin där etablerade och okända förmågor kan stödja varandra på olika sätt:

Det öppna internet har möjliggjort en ny era av medier och lagt grunden för en global kreativ ekonomi (...) videor skapade av fans har exempelvis kraften att bidra till att etablerade låtar når nya höjder eller kan hjälpa tidigare okända artister att slå igenom. Den nya kreativa ekonomin har gett alla med en idé möjligheten att dela sin passion, hitta fans världen över och bygga företag (...) Faktum är att artikel 13 potentiellt kan sätta den kreativa ekonomin i riskzonen genom att göra det extremt svårt – om inte omöjligt – att driva öppna plattformar.⁶⁹

Här kunde vi se ett resonemang som anknöt till spelteorin ”non-zero-sum game”, där utfallets nettoresultat är större eller mindre än noll, vilket betyder att den enes vinst inte per automatik leder till den andres förlust och att konkurrens inte utesluter samarbete.⁷⁰ Detta skiljer sig bland annat från spelteorin ”zero-sum game”, där summan av vinster och förluster i ett spel alltid är noll, varför en spelare bara kan vinna genom att någon annan förlorar.⁷¹

De negativa höll visserligen med den andra sidan om att kulturskaparen bör få en rättvis ersättning för sitt verk, men de menade att detta inte bör ske genom att införa artikel 11 och 13:

Mediehusen och tillskyndarna av direktivet har hävdad att motståndet är orkestrerat från Google och Facebook (...) Det de missar är att de flesta tycker att det är viktigt att både traditionella medier och konstnärer, musiker och alla andra kan få betalt och att de immateriella rättigheterna säkras. Men inte att det sker på bekostnad av ett fritt och öppet internet, inte på bekostnad av människors möjlighet att uttrycka sina åsikter. För det är vad som står på spel i beslutet runt EU Copyright Directive.⁷²

De påpekade även att idén med länkskatten redan har prövats:

I Spanien ledde den till dramatiskt fallande besöksiffror på etablerade mediers (sic) web-platser. Och i Tyskland har inkomsterna från ’länkskatten’ blivit ungefär 3.000 euro per år, totalt. Med alla rimliga måttstockar är konceptet ett misslyckande.⁷³

⁶⁸ John Eriksson, 2018-09-13, Svenska Dagbladet, ”EU:s nya internatlagar visar på feltänk”

⁶⁹ Sara Övreby, 2018-09-12, Svenska Dagbladet, ”Nytt direktiv kan strypa de kreativa”

⁷⁰ John F. Nash, J. (1950). The Bargaining Problem. *Econometrica*, (2), s. 155-162

⁷¹ Von Neumann, John & Morgenstern, Oskar, *Theory of games and economic behavior*, 3. ed., Oxford U.P., New York, 1953, s.345

⁷² Deeped Strandh, 2018-09-15, Avesta Tidning, ”Kasta EU:s länkskatt i papperskorgen - innebär döden för memes och traditionella medier”

⁷³ Henrik Alexandersson, 2018-09-14, Svensk Tidkrift, ”EU:s upphovsrättsdirektiv hotar den fria ekonomin och rättsstaten”

Här blev det tydligt att två olika affärssystem och synsätt står mot varandra. Vi tolkade det som en kulturkrock mellan det gamla och det nya. Upphovsrättsinnehavarna menar att stora IT-jättar som Facebook och Google drar nytta av deras verk utan att betala någon ersättning. Författarna Jenkins, Ford och Green hävdar dock att "appropriering och vidareförmedling, till och med av hela verk, ibland kan vara gynnsam, inte bara för kulturen i stort utan även för rättighetsinnehavarna".⁷⁴ Detta därför att materialet kan spridas långa vägar och i sin tur generera pengar tillbaka till ursprungskällan.

Enligt debatten symboliserade EU-direktivet en krock med Jenkins teorier om mediekonvergens. Enligt dessa bör det finnas ett sätt för gamla affärsmodeller och nya affärsmodeller att samarbeta med varandra i en slags symbios, men eftersom artikel 11 och 13 går tvärt emot denna tanke riskerar de att hämma det fria flödet av information på internet.

Makten över ordet

I mediedebatten framträdde även en konflikt kring makten över ordet i det digitala offentliga rummet. De som var positiva till EU-direktivet påpekade att internet inte är så öppet som det ofta framställs, eftersom det "totalt domineras av världshistoriens mäktigaste företag".⁷⁵ Alltså ligger makten över ordet redan hos dessa jättar. Med det nya direktivet utmanas denna makt – det ändrar helt enkelt maktbalansen till de europeiska kulturskaparnas fördel. Liksom de negativa och neutrala debattörerna, ansåg de positiva debattörerna att länkning är en viktig del av informationsutbytet på internet och att det vore förödande om möjligheten att länka information skulle begränsas. De positivas tolkning var dock att direktivet som helhet inte innebär ett hot mot yttrandefriheten: "Att tala om censur i den kontexten känns främmande. Censur är något helt annat, ett hinder mot åsiktsfrihet och ett fritt meningsutbyte".⁷⁶

Inte heller menade de att direktivet ger IT-företagen ökad makt genom att de tvingas att gallra innehållet på sina plattformar:

Det är inte censur att ta bort upphovsrättsligt innehåll som läggs upp utan tillstånd. Det är redan gällande rätt.⁷⁷

För tydlighetens skull påpekade en debattör att samma regler som gäller offline även bör gälla online. Därför bör automatiserad blockering undvikas och det bör också finnas möjlighet att snabbt

⁷⁴ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur, Daidalos, Göteborg, 2014 s 35

⁷⁵ Karin Pettersson, 2018-09-19, Aftonbladet, "Det här var veckan när EU inte dödade internet"

⁷⁶ John Eriksson, 2018-09-13, Svenska Dagbladet, "EU:s nya internatlagar visar på feltänk"

⁷⁷ Sanna Wolk, 2018-09-18, Fokus, "EU dödar inte det fria internet"

avblockera innehåll som inte är skyddat. Vidare bör riktlinjerna för licensieringen utformas i god anda mellan rättighetsinnehavarna och nätjättarna med hänsyn till såväl citaträtten som små och medelstora företags behov.⁷⁸

I det negativa lägret betonades direktivets hot mot yttrandefriheten, bland annat genom att det bortser från hur information sprids på nätet och ställer orealistiska krav på IT-företagen. Genom ”uppladdningsfiltret” ska ansvaret för det som läggs ut på nätet flyttas från slutanvändarna till företagen, men är detta verkligen en ”nödvändig modernisering” som de positiva vill få det till? De negativa debattörerna menade att detta snarare tydde på en naiv tilltro till teknikens möjligheter och att det finns en överhängande risk för inskränkning av friheten på nätet:

Även om du har insikt om vilka säkerhetsrelaterade problem du står inför, är problemen inte nödvändigtvis möjliga – (och) definitivt inte enkla – att lösa.⁷⁹

Detta tyder på en oförståelse från lagstiftarnas sida för det kulturella och beteendemässiga skifte som internet medfört och som Jenkins lyfter fram i sin forskning kring mediekonvergens och deltagarkultur. Lagstiftarna ställer krav på att plattformsägarna ska ta ett ansvar som kanske visar sig vara omöjligt att hantera med tanke på den omfattande mängd data som strömmar genom deras plattformar. Lagstiftarna verkar hålla fast vid bilden av ett offentligt rum bestående av mediekonsumenter och -producenter istället för att se den komplexa interaktion som sker mellan olika aktörer på dagens internet.⁸⁰ Jenkins menar att på grund av konvergenskulturens påverkan på mediaflödet, utökas möjligheterna för gräsrotssamhällen att kommunicera tillbaka till massmedia. Och på grund av det menar han att det är viktigt att kämpa mot företags ”upphovsrättsregimer” och argumentera emot censur och moralisk panik som skulle patologisera olika former av framväxande deltaganden på internet.⁸¹

De negativa pekade även på olika praktiska frågor som lagstiftarna inte verkade ha tagit hänsyn till och ifrågasatte automatisk filtrering med algoritmer, då det finns en risk för att automatiserade funktioner inte fungerar optimalt och filtrerar bort mer än vad som behövs. Det nämndes bland annat hur Youtube av misstag hade filtrerat bort föreläsningar från Massachusetts Institute of Technology (MIT) och hur Sony felaktigt hade påstått sig ha upphovsrätt till Bachs kompositioner. Filtrering kräver helt enkelt att man tar hänsyn till kontexten för en bild, film eller text, och algoritmerna är inte tillräckligt avancerade för att klara detta. Även om filtren skulle visa sig göra

⁷⁸ Monique Wadsted, 2018-09-19, Resumé, ”*Nej, upphovsrättsdirektivet är inte farligt. Det skapar bara lite större rättvisa*”

⁷⁹ Anders Thoresson, 2018-10-12, DFANALYS, ”*EU:s tilltro till uppladdningsfiltret är naiv*”

⁸⁰ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s15

⁸¹ Jenkins, Henry, *Rethinking ‘Rethinking Convergence/Culture’*, 2013, s 267-297

rätt i så mycket som 99,9 procent av fallen, riskerar väldigt många att drabbas eftersom plattformarna hanterar enorma mängder data från hela världen:

2015 laddades det upp 300 timmar video till YouTube varje minut. På ett dygn blir det 432.000 timmar. Med en felprocent på 0,1 blir det 432 timmars felaktiga beslut per dag, närmare 158.000 på ett år.⁸²

Debattörerna lyfte också fram exempel på tidigare misslyckade försök att filtrera information:

The Chinese censorship system is attempting something far more modest than the EU's proposed copyright filters – checking for matches to a paltry few hundred thousands of images, using unimaginably giant pools of talent and money – and they can't make it work.⁸³

Slutligen menade de negativa att ”länkskatten” bidrar till att flytta makten över ordet från mindre medieaktörer och enskilda medborgare till stora, resursstarka företag. Några av de kommentarer som ringade in problemet var ”Lagstiftningen handlar om upphovsrätt, men det är egentligen pengarna som är det intressanta”, ”Den gynnar bara etablerade aktörer på bekostnad av vanliga internetanvändare, forskare, småföretag och innovatörer” och ”Risken är att startupbolag som utvecklar nya plattformar får svårt att etablera sig om de tidigt i sin utveckling omfattas av reglerna”. Även de neutrala debattörerna var kritiska till ”länkskatten” eftersom de menade att den gör det svårare för nyhetstjänster att vara kostnadsfria och hindra nya aktörer att komma in på tidningsmarknaden. Om denna maktflyttning sker, finns det således en risk för minskad nyetablering av medieföretag med en minskad mångfald i det journalistiska utbudet på nätet som följd.⁸⁴

Den negativa sidans argument kan knytas samman med modellen för deliberativ demokrati, där internet kan fungera som ett stärkande verktyg för den representativa demokratin i och med att kontakter med medborgarna och befintliga politiska institutioner kan underlättas.⁸⁵ Om direktivförslaget visar sig bli ett hinder för mindre aktörer att sprida information och delta i det demokratiska samtalet, finns det således en risk för att denna förstärkning av den representativa demokratin inte kommer att ske. I detta ligger då även en risk för att medborgarnas förtroende för etablerade politiska institutioner minskar, vilket kan leda till en stärkt kontrademokrati, med ökade krav på förändringar av det representativa demokratiska systemet.⁸⁶

⁸² Anders Thoresson, 2018-10-12, DFANALYS, ”EU:s tilltro till uppladdningsfiltret är naiv”

⁸³ Anders Thoresson, 2018-10-12, DFANALYS, ”EU:s tilltro till uppladdningsfiltret är naiv”

⁸⁴ Fredrik Björkman, 2018-09-12, DiGITAL, ”Giganternas kamp i EU kan bli ett dråpslag för startups och innovation”

⁸⁵ Dahlgren, Peter (red.), Internet, medier och kommunikation, Studentlitteratur, Lund, 2002, s 208-209, 215

⁸⁶ Dahlgren, Peter, The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.15-17

Inte heller EU-kommissionens höga svansföring, med uttalanden om att göra EU till en ”världsledande kunskapsekonomi”, föll i god jord hos de negativa debattörerna. De pekade på att direktivet snarare sätter käppar i hjulen för innovation på nätet och att det finns tydliga tecken på att världen utanför EU inte är med på noterna. Det finns exempelvis en ökande klyfta mellan den europeiska och amerikanska synen på hur den digitala ekonomin ska styras, vilket kan få en direkt inverkan på vanliga internetanvändare. Enligt en brittisk forskare är över 1000 amerikanska nyhetssidor – inklusive Los Angeles Times, USA:s fjärde största dagstidning – inte längre är tillgängliga i Europa för att de inte uppfyller kraven i EU:s dataskyddsförordning, GDPR, som nyligen trädde i kraft.⁸⁷

”Storebror ser dig”

Medan de flesta debattörer kritiserade lagstiftarna inom EU för att vara naiva, okunniga, slarviga och ”klampa in på områden där de saknar insikt”, gick en del i en mer konspiratorisk riktning och anklagade dem för ett direkt bedrägligt beteende. Liknelser gjordes med auktoritära stater som Kina, ”ljusskygga” diktaturer i mellanöstern och George Orwells dystopi ”1984”. ”Att artiklarna 11 och 13 klubbas igenom, gör att vi nu tar ett stort kliv mot kontrollsamhället à la 1984”, skriver en debattör.⁸⁸ Här åsyftas det framtida totalitära samhället Oceania, som styrs av ett enda parti med ledaren Storebror som begränsar det fria tänkandet och tvingar befolkningen till underkastelse med hjälp av ett speciellt propagandaspråk kallat ”nyspråk”. I detta samhälle används bland annat begreppet ”dubbeltänk”, vilket återspeglas i partiets slogan: “Krig är fred, frihet är slaveri och okunnighet är styrka”. Härifrån kommer även uttrycket ”Storebror ser dig”, eftersom medborgarna i Oceania är utsatta för konstant övervakning och kontroll med hjälp av en särskild ”tankepolis”.⁸⁹

Även om ökad kontroll inte har framförts som ett skäl för införandet av det nya EU-direktivet, är det inte helt orimligt att se EU-politikernas krav på ökad översyn och filtrering av kreativt material som ett steg i riktning mot ett kontrollsamhälle:

En framtid där allt material som passerar genom internet synas i sömmarna ger bra verktyg till den som vill styra och kontrollera människor.” EU-ledarna har även intresse av att det upprättas filter mot terrorism på nätet. Detta menar en debattör ”lämnar öppet mål för den regim som önskar kontrollera oliktankande ’terrorister’ och regimkritiker på nätet.”⁹⁰

⁸⁷ Emanuel Örtengren, 2018-09-18, Smedjan, ”Rädda tekniken från politiken”

⁸⁸ Katerina Janouch, 2018-09-12, Katerina Magasin, ”EU:s nya länkskatt hotar yttrandefriheten på sociala medier och skapar ett kontrollsamhälle à la 1984”

⁸⁹ Cathy Lowne, 2018, Nineteen Eighty Four

⁹⁰ Ellen Axenborg, 2018-09-12, Upsala Tidning, ”Rör inte det fria internet”

I debatten gick det även att skönja en parallell till George Orwells storebrorssamhälle genom påståenden om att makten över det fria ordet flyttas från lagstiftning och rättsväsende till privata aktörer och deras användarvillkor, vilket riskerar att göra enskilda individer rättslösa:

En demokratisk rättsstat skall för det första inte tillämpa förhandscensur. Först om en överträdelse har konstaterats skall en rättslig prövning (med möjlighet till överprövning) inledas och eventuellt olagligt material plockas bort.⁹¹

Debattörerna poängterade att beslut om eventuella inskränkningar i det fria ordet bör tas av de lagstiftande församlingarna, eftersom vi måste kunna utkräva ansvar om verktygen missbrukas.

En huvudlinje i debatten var således oron över att makten över ordet flyttas från små till stora aktörer – från bloggare, medborgarjournalister, forskare och startups till etablerade medieföretag och globala plattformägare. Samtidigt belystes en förskjutning av makt från rättsstaten till den privata sfären, vilket kan leda till inskränkningar i yttrandefriheten utan att medborgarna kan utkräva ansvar i en öppen, demokratisk process. Av detta kan man dra slutsatsen att makten över ordet är tätt sammankopplad med det politiska systemet och att internet kan fungera både som en ”räddare” och ”förstörare” av demokratin beroende på vilka som får denna makt.⁹²

Rätt ska vara rätt

I mediedebatten framträdde även en motsättning mellan olika rättigheter, med upphovsrätten på den ena sidan och yttrandefriheten på den andra. De positiva debattörerna jublade över att upphovsrätten kommer att stärkas, eftersom den ökar möjligheten för innehållsskaparna att få ekonomisk ersättning för sitt arbete – pengarna hamnar helt enkelt ”i rätt fickor”:

Ett stort fel i en tjugo år gammal lag, som har varit ett problem väldigt länge håller på att rättas till (...) rättighetsinnehavarens position blir starkare.⁹³

De negativa debattörerna beskrev i alarmistiska ordalag hur länkskatten kommer att ”döda” internet eller åtminstone leda till strypta informationsflöden, en mindre informerad allmänhet och en kringskuren samhällsdebatt:

Förslaget kritiserar enhälligt av forskarvärlden. 169 forskare inom immaterialrätt och journalistik skriver att förslaget kommer skada journalistiken och leda till minskad mediemångfald.⁹⁴

⁹¹ Henrik Alexandersson, 2018-0914, Svensk Tidkrift, ”EU:s upphovsrättsdirektiv hotar den fria ekonomin och rättsstaten”

⁹² Dahlgren, Peter, The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.24, 28-30

⁹³ Elisabet Widlund, 2018-09-12, Breakit, ”Äntligen kan pengarna hamna i rätt fickor”

⁹⁴ Magnus Andersson, 2018-0914, NyTeknik, ”Ett angrepp på visionen om ett fritt internet”

En av de negativa debattörerna spekulerade även kring en bakomliggande förklaring till varför EU-parlamentet nu vill driva igenom en länkskatt:

När det gäller medieindustrin är förhållandet till politiken extra komplicerat, då media (sic) och politiker lever i något slags symbios. Det är helt enkelt viktigt för den politiska makten att hålla pressen på gott humör (...)

Dessutom har etablerad media [sic] och våra politiker ett gemensamt intresse av att kunna kontrollera dagordningen i samhällsdebatten.⁹⁵

Även i detta fall kunde de negativa debattörernas argument knyts samman med det deliberativa demokratiska idealet, då de betraktade mediemångfald som en positiv faktor och ställde sig kritiska till medieetablissemangets och den politiska maktens strävan efter ökad kontroll.⁹⁶ Vi tolkar det som att den negativa sidan förespråkar ett demokratiskt system där det finns en slags ”funktionell representation” som tvingar de etablerade politiska representanterna att vara mer lyhörda.⁹⁷ Vi tolkar det också som att de generellt sett har en positiv syn på nätbaserad, alternativ deltagarjournalistik, med de ökade krav som därigenom ställs på etablerad professionell journalistik.⁹⁸

”Davids kamp mot Goliat”

Ett tydligt och återkommande tema i debatten var bilden av ett obalanserat maktförhållande mellan olika grupper av aktörer. Alla debattörer som framförde detta argument utmålade sig som försvarare av en liten eller svag grupp gentemot en orimligt mäktig motpart. Man kom osökt att tänka på bibelberättelsen om Davids kamp mot Goliat, det vill säga hur den yngste och minste av en rad söner utses till blivande kung och lyckas vinna en strid mot den tre meter långa fiendesoldaten Goliat med hjälp av stor list och en stenslunga.⁹⁹

Många använde sig också av just denna metafor i sin argumentation och den gick att finna både i det negativa och positiva lägret. I det positiva lägret användes ”Davids kamp mot Goliat” för att belysa hur enskilda skapare av kreativa alster, som till exempel konstnärer och journalister, utnyttjas av IT-jättarna eftersom dessa tillåter att deras verk sprids okontrollerat via deras tekniska plattformar. Detta medför ökade svårigheter att överblicka verkens användning för att kontrollera om de används i strid med gällande lagstiftning. Samtidigt riskerar skaparna av verken och deras

⁹⁵ Henrik Alexandersson, 2018-0914, Svensk Tidkrift, ”EU:s upphovsrättsdirektiv hotar den fria ekonomin och rättsstaten”

⁹⁶ Dahlgren, Peter (red.), Internet, medier och kommunikation, Studentlitteratur, Lund, 2002, s 221-223

⁹⁷ Dahlgren, Peter, The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s.15-17

⁹⁸ Dahlgren, Peter, Online Journalism and Civic Cosmopolitanism: Professional vs. participatory ideals. (2013). Journalism Studies, (2), s. 159-160

⁹⁹ Bibeln, 1, Sam. 17

arbetsgivare att inte få sin rättmätiga ekonomiska ersättning. Monique Wadsted, som är advokat och delägare på MAQS Advokatbyrå, påpekade att det redan idag kan vara medverkan till upphovsrättsintrång att ”låta användare tillgängliggöra skyddat material på sin plattform utan upphovsrättsinnehavarens tillstånd”. Problemet är att nätjättarna inte tar tillräckligt stor hänsyn till rättighetsinnehavare och publicister som tillhandahåller stora delar av det innehåll som alla vill ta del av via deras plattformar. Enligt hennes resonemang framstod IT-jättarna som representanter för Goliat, medan upphovsrättsinnehavarna framstod som representanter för David:

En värld där Google, Youtube och Facebook ensamma regerar är ingen värld som i alla fall jag längtar efter.¹⁰⁰

I det negativa lägret användes metaforen för att belysa hur direktivförslaget gynnar etablerade aktörer på bekostnad av internetanvändare, småföretag och innovatörer. I det här fallet representerade de etablerade aktörerna Goliat och övriga aktörer David. En debattör menade att etablerade aktörer inom tidnings- och filmbranschen, som tagit stark ställning för direktivförslaget och bedrivit ihärdig lobbyingverksamhet, använder upphovsrätten som förevändning för att inte behöva hantera den nya digitala verkligheten; att de helt enkelt är ovilliga att hänga med i utvecklingen:

Istället för att ändra sina affärsmodeller och sätt att nå sin publik har de nu lyckats ändra lagstiftningen till sin fördel.¹⁰¹

Debattören menade vidare att upphovsrätten behöver moderniseras, men att ”överföra en modell från den analoga världen till den digitala” inte är rätt väg att gå” eftersom det hotar både delningskulturen och yttrandefriheten på internet.¹⁰² Detta stärkte vår bild av att lagstiftarna inte har full förståelse för den mediekonvergens och delningskultur som råder på internet i enlighet med Jenkins teorier.¹⁰³

”Annonsavundsjukan”

Av debatten framgick det även att den traditionella affärsmodellen för journalistik har slutat att fungera. Visserligen konstaterade många debattörer att journalistiken når fler läsare än tidigare genom den digitala distributionen, men de påpekade också att mängden läsare inte längre är avgörande för ekonomin, eftersom annonspengarna går någon annanstans. På tio år har till exempel Google och Facebook byggt upp dominerande positioner inom sociala medier och sökningar på

¹⁰⁰ Monique Wadsted, 2018-09-19, Resumé, *”Nej, upphovsrättsdirektivet är inte farligt. Det skapar bara lite större rättvisa”*

¹⁰¹ Fredrick Federly, 2018-09-16, Helsingborgs Dagblad, *”Internet som vi känner det kan vara dödat”*

¹⁰² Fredrick Federly, 2018-09-16, Helsingborgs Dagblad, *”Internet som vi känner det kan vara dödat”*

¹⁰³ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s15

nätet. Dessa positioner används för att samla in detaljerade användardata som sedan säljs vidare till annonsörer. Av alla nya digitala annonspengar går nästan 90 procent till Google och Facebook, vilket EU-direktivets förespråkare menar är ett hot mot professionell journalistik och därmed mot demokratin som helhet:

Google och Facebook pratar mycket om värdet av journalistik. Men utan intäkter finns ingen kommersiell journalistik. Då finns bara public service kvar, och mer eller mindre politiska projekt finansierade av rika filantroper. Detta är en grundläggande utmaning för demokratin.¹⁰⁴

Utvecklingen mot mediekonvergens och deltagarjournalistik, i enlighet med Jenkins teorier, är således ett reellt hot mot etablerade publicister, i synnerhet om de baserar sin verksamhet på traditionell marknadsekonomisk logik. Då de etablerade publicisterna fortfarande spelar en viktig roll när det gäller att upprätthålla ett demokratiskt samtal i det offentliga rummet, är det inte förvånande att många av EU:s politiker ser bekymrat på utvecklingen och försöker göra en insats för demokratin genom ny lagstiftning. Med hänsyn till Jenkins teorier uppstår dock frågan om EU:s lagstiftare har lyckats angripa problemet på rätt sätt. Samtidigt får man intrycket att traditionella publicister drabbats av en slags ”annonsavundsjuka” som får dem att blunda för behovet av anpassning efter de nya villkor som gäller på internet:

Mediebranschen är medveten om att kulturen är på väg mot större deltagande, att reglerna håller på att skrivas om och att relationerna mellan upphovsmän och deras publik står under förändring. Få företag är dock beredda att utsätta potentiellt värdefull immateriell egendom för vad som kan framstå som avsevärda risker. Fansens önskemål och bolagens intressen behöver inte alltid vara oförenliga, men de sammanfaller aldrig helt, delvis för att även de företag som välkomnar publikens engagemang är osäkra på hur mycket kontroll de bör lämna ifrån sig.¹⁰⁵

Mot bakgrund av att EU:s lagstiftare och etablerade medier verkar vara ganska eniga i sin problemformulering, uppstår även frågan om lagstiftarna har gjort en fullständig och rättvis avvägning mellan alla berörda parter i denna intressekonflikt.

Nätets grundpelare

För somliga är internet som en symbol för anarki med fri spridning av information och egenmakt. Att länka anses vara internets nervsystem och många av de debattörer som ställde sig negativa till EU:s direktivförslag ansåg att internet är en samhällsviktig infrastruktur.¹⁰⁶ På internet sker en konvergens. Flödet mellan olika mediebranscher som samarbete, medieplattformar och rörligheten

¹⁰⁴ Karin Pettersson, 2018-09-19, Aftonbladet, ”Det här var veckan när EU inte dödade internet”

¹⁰⁵ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur, Daidalos, Göteborg, 2014 s 56

¹⁰⁶ Mattias Rubenson, 2018-09-21, Computer Sweden, ”EU:s länkskatt hotar rätten att sprida information på internet”

hos mediepubliken som söker efter upplevelser. Mediekonvergensen som sker på internet betyder att varje historia blir berättad och att varje konsument och varje varumärke får uppmärksamhet tvärs över olika medieplattformar. Spridningen av medialt stoff sker genom konsumenternas aktiva deltagande.¹⁰⁷

“Att länka är internets nervsystem”

En av debattörerna menade att det är ”viktigt att skydda internets struktur från olika angrepp som riskerar att underminera dess funktion”.¹⁰⁸ Att vara en försvarare av internet som syftar till att bevara länken som företeelse var också ett återkommande tema i debattartiklarna. En av skribenterna från de negativa lägret skrev att ”en länk är en hänvisning till en offentligt tillgänglig adress och bör betraktas likt en fotnot till en akademisk text eller en gatuadress; den som publicerar hänvisningen är inte ansvarig för vad som finns på den plats som den hänvisas till”.¹⁰⁹

Debattören menade att de som står bakom direktivförslaget bör betrakta länken som en hänvisning likt andra hänvisningar som fotnoter i en text. Jenkins, Ford och Green beskriver bland annat hur vanliga människor kan påverka mediemiljön genom sin egen aktivitet.¹¹⁰ Kan det då tänkas att friheten i att länka och hänvisa till material som nyhetsartiklar riskeras att inskränkas hos vanliga människor?

I relation till detta identifierar vi ytterligare en konflikt i mediedebatten om artikel 11 och 13, nämligen en konflikt mellan vanliga människor som hjälper till att sprida medialt stoff (mediekonsumenterna eller medborgarna) och de som producerar själva materialet (medieproducenterna). Internet är en plats där varje individ blir en deltagare. För vanliga människor finns det möjligheter att på internet sprida samhällsengagerande stoff och vara en deltagare i samhället, vilket innebär att läsare även kan skapa egna journalistiska texter och därmed bli så kallade medborgarjournalister.¹¹¹

Medieproducenter och mediekonsumenter integrerar således i enlighet med nya regler som ingen av dem till fullo har grepp om.¹¹² Man kan tänka sig att medieföretaget, som producerar

¹⁰⁷ Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s 15

¹⁰⁸ Mattias Rubenson, 2018-09-21, *Computer Sweden*, ”EU:s länkskatt hotar rätten att sprida information på internet”

¹⁰⁹ Mattias Rubenson, 2018-09-21, *Computer Sweden*, ”EU:s länkskatt hotar rätten att sprida information på internet”

¹¹⁰ Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, *Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur*, Daidalos, Göteborg, 2014 s22

¹¹¹ Axel Bruns, *From Reader to Writer: Citizen Journalism as News Produsage*, Hunsinger, Jeremy, Klastrup, Lisbeth & Allen, Matthew (red.), *International handbook of internet research [Elektronisk resurs]*, Springer Science+Business Media B.V., London, 2010, s119

¹¹² Jenkins, Henry, *Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar*, 2. uppl, Göteborg, 2012, s 15

nyhetsmaterialet, skulle vara tacksamt för att materialet sprids ytterligare genom vanliga människors deltagande, eftersom det genererar mer pengar till företaget. Istället uppstår en konflikt mellan de båda aktörerna. Författarna Jenkins, Ford och Green menar att den "klibbiga destinationens distributionsräckvidd och de spridbara mediernas cirkulationsräckvidd bör komplettera varandra.¹¹³ I detta fall är då medieproducenten "klibbighet", de som skapar innehåll som väcker publikens engagemang och lockar tills sig deras uppmärksamhet. Medan "spridbarhet" är mediekonsumenten som automatiskt blir en resurs därför att konsumenten tenderar att dela och sprida materialet vidare om hon eller han finner det intressant.

Summering

Vår analys av debatten kring EU:s direktivförslag visar att det sker en krock mellan två olika affärsmodeller och att det råder en oenighet om hur man ska hantera förändringar kring rättigheter och spridning av journalistiskt material. Vi ser också att direktivet i viss mån krockar med mediekonvergensen. Vi har också identifierat en konflikt kring makten över ordet i det digitala och offentliga rummet. De flesta är visserligen eniga om att länkningen är en viktig del av informationsutbytet på internet, men tolkningen av direktivets inverkan på denna möjlighet varierar. I det negativa lägret betonas förslagets inskränkning av yttrandefriheten. I det positiva lägret betonas rätten att skydda sig från olaglig delning av kreativt material och möjligheten att få ersättning för detta.

Båda sidorna hävdar att de står på de små aktörernas sida. De positiva debattörerna betonar vikten av att mindre producenter inte utnyttjas av företagen som äger de globala plattformarna. De negativa debattörerna betonar värdet av att alternativa aktörer har tillgång till det digitala offentliga rummet – att det inte enbart ska vara en plats reserverad för etablerade medieaktörer. Slutligen kan vi identifiera en konflikt mellan internets anarkistiska natur och EU:s försök att skapa ordning och kontroll via lagstiftning.

Resultat och diskussion

Ett värdefullt resultat av vår analys är konflikten mellan det "nya" och det "gamla". Det nya representeras av konvergenskulturen med nya medieaktörer som utnyttjar den snabba digitala tekniken för att skapa och sprida information. Det gamla representeras av både den långsamma

¹¹³Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur, Daidalos, Göteborg, 2014 s22

lagstiftningsprocessen, som försöker hantera en verklighet som har förändrats, och etablerade medieaktörer, som i högre grad förlitar sig på traditionell marknadsekonomisk logik. Man kan även se det som en krock mellan två verkligheter, närmare bestämt mellan den nya ”digital-immateriella” och gamla ”analog-materiella” verkligheten.

Debatten visar vidare att direktivet kan medföra en begränsad möjlighet för gemene man att sprida journalistiskt material och starta nya verksamheter inom digital journalistik – något som kan leda till en minskad mångfald i medieutbudet på EU:s inre digitala marknad. Det framgår dock inte tydligt hur direktivförslaget påverkar enskilda anställda eller frilansande journalisters rätt till sitt material i förhållande till deras arbets- eller uppdragsgivare. Direktivets artikel 11 (”länkskatten”) hanterar i och för sig frågan om ersättning till journalister och deras utgivare, men det gäller endast företag med fler än 50 anställda. I praktiken torde inte heller kommersiella plattformägare kunna förhandla med varje enskild journalist, utan det blir utgivarna som kommer att föra journalisternas talan vid förhandlingsbordet. De enskilda journalisterna måste istället reglera sina rättigheter i anställningskontrakt eller frilansavtal med utgivaren. Här finns dock en risk för att enskilda journalister hamnar i kläm mellan utgivare och plattformägare. Om de har en svag ställning i förhållande till sin uppdragsgivare kanske de känner sig tvingade att ge efter för krav på att avtala bort vissa av sina rättigheter. En möjlig lösning på detta problem kan vara att införa möjlighet till provision baserat på hur mycket deras material delas. Tyvärr har vi inte sett någon vidare diskussion kring just denna fråga i vårt material. Av debatten framgår även att länkskatten kan utgöra ett hot mot etablerade publicister om färre länknings till deras material medför en minskad trafik till deras webbplatser. De riskerar därmed att gå miste om hela sina affär, vilket i debatten liknas vid en ”pyrrhus-seger”.

När det gäller artikel 13 (”uppladdningsfiltret”) visar debatten att det finns en risk för att plattformägarna tvingas införa algoritmer som automatiskt raderar misstänkt material för att kunna leva upp till kraven i det nya direktivet. Problemet är att denna typ av verktyg inte fungerar optimalt och att de ofta filtrerar bort mer än vad som behövs. Därmed riskerar memes, remixar, satir och annan bearbetning eller modifiering av skyddade verk att filtreras bort, även om de inte utgör uppenbara fall av intrång. Med automatiserad filtrering riskerar även visst journalistiskt material att filtreras bort, vilket kan leda till en minskad mångfald i medieutbudet och en inskränkning av medborgarnas demokratiska rätt att ta del av och utbyta aktuell information. Detta tyder på att lagstiftarna har värderat tillgången till traditionell professionell journalistisk något högre än tillgången till ett stort och brokigt nyhetsutbud där många olika typer av aktörer skapar och delar journalistiskt material. Av detta kan vi dra slutsatsen att lagstiftarna inte har tagit tillräckligt stor hänsyn till den gräsrots- och delningskultur som råder på internet. Vi anser också att det finns en

oklarhet kring vem som bär det juridiska ansvaret för det som publiceras på de stora plattformarna. Enligt direktivet ska plattformsägarna ta ansvar för att det som publiceras inte bryter mot upphovsrätten, men innebär det att plattformsägarna i praktiken ska fungera som publicister? Här uppkommer också frågan om direktivet strider mot den mänskliga rättigheten att betraktas som oskyldig till dess att skulden har fastställts vid en offentlig rättegång, i enlighet med exempelvis FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

Slutligen vill vi på nytt belysa konflikten mellan internets anarkistiska natur och EU:s försök att skapa ordning på den inre digitala marknaden. Kommer framtidens internet att erbjuda en ideal offentlighet, där alla medborgare kan mötas, diskutera och debattera – eller kommer det att bli en mer kontrollerad miljö, där information filtreras, ”oliktänkande” individer utestängs från medverkan och några få stora aktörer sätter dagordningen?

Kan vi lita på lagstiftarnas löften och visioner, det vill säga att det nya direktivet kommer att skydda etablerade publicister och andra rättighetsinnehavare utan att inskränka medborgarnas tillgång till information? Eller är detta ett första steg på vägen mot ett mindre demokratiskt internet? I bästa fall ser vi nu en utveckling från ett mer eller mindre anarkistiskt internet till ett internet som fortfarande är öppet för alla men där den professionella journalistikens principer får ett större genomslag. I sämsta fall leder utvecklingen bort från den deliberativa demokratins ideal, i riktning mot mer auktoritära ideal med statligt styrd förmedling av information och kontroll över hela mediasystemet.

Förslag till vidare forskning

Vidare forskning skulle kunna inrikta sig på bakomliggande faktorer genom exempelvis kvalitativa intervjuer med representanter för de olika grupper av aktörer som direktivförslaget berör. Det kan vara representanter för sociala medieplattformar som Google, Facebook, Twitter och Youtube, men även andra intressenter som agerat för eller emot direktivförslaget, till exempel representanter för stora förlag, nyhets- och musikbolag samt intresseorganisationer som STIM. Ytterligare fördjupning skulle kunna uppnås genom intervjuer med EU-parlamentariker som röstat för och emot förslaget, yttrandefrihetsexperter och representanter för digitala startups inom det journalistiska området, ej att förglömma aktiva samhällsdebattörer som driver bloggar eller på annat sätt använder internet för spridning av journalistiskt material. Genom kvalitativa intervjuer kan man få fram värdefull kompletterande information och förståelse för journalistikens framtid på internet och då i synnerhet på EU:s digitala inre marknad.

Källförteckning

Dahlgren, Peter, The political web [Elektronisk resurs] media, participation and alternative democracy, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013

Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.), Handbok i journalistikforskning, 1. uppl. Studentlitteratur, Lund, 2015

Olsson, Anders R., Yttrandefrihet & tryckfrihet: handbok för journalister, 6., [omarb. och uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009

Jenkins, Henry, Ford, Sam & Green, Joshua, Spridbar media: att skapa värde och mening i en nätverkad kultur, Daidalos, Göteborg, 2014

Jenkins, Henry, Konvergenskulturen: där gamla och nya medier kolliderar, 2. uppl, Göteborg, 2012

Eneroth, Bo, Hur mäter man ”vackert”? : grundbok i kvalitativ metod, Stockholm, 1984

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), Handbok i kvalitativ analys, TPB, Johanneshov, 2012

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.), Metoder i kommunikationsvetenskap, 2. uppl, Lund, 2010

Jarlbro, Gunilla (red.), Vilken metod är bäst - ingen eller alla?: metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap, Lund, 2000

Björnsson, Gunnar, Kihlbom, Ulrik & Ullholm, Anders, Argumentationsanalys: färdigheter för kritiskt tänkande, 2. [utökade] utg., Stockholm, 2009

Dahlgren, Peter (red.), Internet, medier och kommunikation, Studentlitteratur, Lund, 2002

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.), Medierna och demokratin, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012

Olsson, A. R., Karlsson, M. and Ilshammar, L. (2007) Journalistik, nätet och maktens ordningar. Stockholm : Sim(o), 2007 (Stockholm : EO grafiska).

John F. Nash, J. (1950). The Bargaining Problem. *Econometrica*, (2),

Von Neumann, John & Morgenstern, Oskar, Theory of games and economic behavior, 3. ed., Oxford U.P., New York, 1953, s.345

Eneroth, Bo, Hur mäter man ”vackert”? : grundbok i kvalitativ metod, Stockholm, 1984

Axel Bruns, From Reader to Writer: Citizen Journalism as News Produsage, Hunsinger, Jeremy, Klastrup, Lisbeth & Allen, Matthew (red.), International handbook of internet research [Elektronisk resurs], Springer Science+Business Media B.V., London, 2010

Nordin, Jonas, 1766 års tryckfrihetsförordning [Elektronisk resurs] : bakgrund och betydelse, Kungl. biblioteket, Stockholm, 2015

Elektroniska källor

Jenkins, Henry, Rethinking 'Rethinking Convergence/Culture' s 267-297, publicerad: 28 May 2013,
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09502386.2013.801579?scroll=top&needAccess=true>

Menke, M., Kinnebrock, S., Kretzschmar, S., Aichberger, I., Broersma, M., Hummel, R., Salaverria, R. (2018).
CONVERGENCE CULTURE IN EUROPEAN NEWSROOMS: Comparing editorial strategies for cross-media news
production in six countries. *Journalism Studies*, 19(6), 881–904, hämtad 2018-12-17
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1461670X.2016.1232175>

Oxford Bibliographies, *Democratic Theory*, 2017, hämtad 2018-12-02
<http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0162.xml>

Svenska akademien ordbok, *Demokrati*, 1910, hämtad 2018-12-02
<https://www.saob.se/artikel/?seek=Demokrati>

Vad kostar det att vara bloggare? Hämtad 2018-12-03
<http://kinkyafro.se/vad-kostar-det-att-vara-bloggare/>

”Så stor del av reklamkakan slukar Facebook och Google” Hämtad 2018-12-03
<https://www.dagensmedia.se/marknadsforing/sa-stor-del-av-reklamkakan-slukar-facebook-och-google-6844022>

Grundlagarna, hämtad 2018-11-23
<http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/grundlagarna/>

EUR-Lex, Access to European Union Law, 2016, hämtad 2018-10-03
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0593>

”EU röstar igenom upphovsrättsdirektiven Artikel 11 och Artikel 13” hämtad 2018-09-12
<https://www.sweclockers.com/nyhet/26268-eu-rostar-igenom-upphovsrattsdirektiven-artikel-11-och-artikel-13>

”Artikel 11 och 13 – är ni slutet på vår internetsaga?”, hämtad 2018-10-04
<https://www.bredband2.com/blogg/artikel-11-och-13-ar-ni-slutet-pa-var-internetsaga/>

Upphovsrätten, hämtad 2018-11-20
<https://www.regeringen.se/49bb64/contentassets/62e9f8f539524f858e2a02113141b3fc/upphovsratten-i-informationssamhall-et--genomforande-av-direktiv-200129eg-m.m.-del-1-t.o.m.-kapitel-7>

Summary of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (1886), World intellectual property organization, hämtad 2018-11-20
https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/summary_berne.html#_ftn1

Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, World intellectual property organization, hämtad 2018-11-20
<https://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kommentar till kapitel 1
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Promemorians huvudsakliga innehåll, hämtad 2018-11-20
<https://www.regeringen.se/49bb64/contentassets/62e9f8f539524f858e2a02113141b3fc/upphovsratten-i-informationssamhallet--genomforande-av-direktiv-200129eg-m.m.-del-1-t.o.m.-kapitel-7>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 1, 1 §, hämtad 2018-11-20
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 4, 43-44 §, hämtad 2018-11-20
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 1, 2 §, kommentar till kapitel 1, hämtad 2018-11-20
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 2, 11 §, 11a §, 12 §, 22 §, hämtad 2018-11-20
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, kapitel 3, 27 §, 28 §, hämtad 2018-11-20 kommentar till kapitel 3
<https://lagen.nu/1960:729#K3a>

Bibeln, 1 Sam. 17, hämtad 2019-01-07
http://www.bibeln.se/las/2k/1_sam#q=1+Sam+17%3A4, 1 Sam. 17

Synonymer, Pyrrhusseger, hämtad 2019-01-03
<https://www.synonymer.se/sv-syn/pyrrhusseger>

Nineteen Eighty-four, Cathy Lowne, 2018, hämtad 2019-01-03
<https://www.britannica.com/topic/Nineteen-Eighty-four>

"English Bill of Rights", 2018-03-06, History, hämtad 2019-01-03
<https://www.history.com/topics/british-history/english-bill-of-rights>

"Universal Declaration of Human Rights", 1948-12-10, UNITED NATIONS, hämtad 2019-01-03
<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>

European Convention on Human Rights", 2010, hämtad 2019-01-03
https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/Convention_ENG.pdf

Funcke Nils, "Yttrandefrihet på nätet - Europa-konventionen och EU:s rättighetsstadga", 2016, hämtad 2019-01-03
<https://www.iis.se/lar-dig-mer/guider/yttrandefriheten-pa-natet/europa-konventionen-och-eus-rattighetsstadga/>

Empiriskt material

Deeped Strandh, 2018-09-15, Avesta Tidning "*Kasta EU:s länkskatt i papperskorgen - innebär döden för memes och traditionella medier*"

<https://www.avestatidning.com/artikel/opinion/debatt/debatt-kasta-eu-s-lankskatt-i-papperskorgen-innebar-doden-for-memes-och-traditionella-medier>

Monique Wadsted, 2018-09-19, Resumé, "*Nej, upphovsrättsdirektivet är inte farligt. Det skapar bara lite större rättvisa*"

<https://www.resume.se/blogg/fraga-advokaten/2018/09/19/nej-upphovsrattsdirektivet-ar-inte-farligt.-det-skapar-bara-lite-storre-rattvisa/>

Valdemar Möller, 2018-09-18, Tidningen Syre, "*Bevara friheten på nätet*"

<https://tidningensyre.se/goteborg/2018/nummer-130/bevara-friheten-pa-natet/>

Emma Olsson, 2018-09-14, Svensk Bokhandel, "*Nätjättar ska ersätta upphovsmän*"

<http://www.svb.se/nyheter/nattjattar-ska-ersatta-upphovsman>

Mattias Rubenson, 2018-09-21, Computer Sweden, "*EU:s länkskatt hotar rätten att sprida information på internet*"

<https://computersweden.idg.se/2.2683/1.665766/hyperlank-eu>

Fredrick Federly, 2018-09-16, Helsingborgs Dagblad, "*Internet som vi känner det kan vara dödat*"

<http://web.retriever->

info.com.ludwig.lub.lu.se/services/archive/displayPDF?documentId=050805201809160d59ecfac99950957bcd4b46ac9bcc0&serviceId=2

Magnus Andersson, 2018-09-14, NyTeknik, "*Ett angrepp på visionen om ett fritt internet*"

<https://www.nyteknik.se/opinion/ett-angrepp-pa-visionen-om-ett-fritt-internet-6930505>

Anders Thoresson, 2018-10-12, DFANALYS, "*EU:s tilltro till uppladdningsfiltret är naiv*"

<http://dfanalys.se/2018/10/12/eus-tilltro-till-uppladdningsfilter-ar-naiv/>

Fredrik Björkman, 2018-09-12, DiGITAL, "*Giganternas kamp i EU kan bli ett dråpslag för startups och innovation*"

<https://digital.di.se/artikel/giganternas-kamp-i-eu-kan-bli-ett-drapslag-for-startups-och-innovation>

Emanuel Örtengren, 2018-09-18, Smedjan, "*Rädda tekniken från politiken*"

<https://timbro.se/smedjan/radda-tekniken-fran-politiken/>

John Eriksson, 2018-09-13, Svenska Dagbladet, "*EU:s nya internetlagar visar på feltänk*"

<https://www.svd.se/eus-nya-internetlagar-visar-pa-feltank>

Sara Övrebj, 2018-09-12, Svenska Dagbladet, "*Nytt direktiv kan strypa de kreativa*"

<https://www.svd.se/google-nytt-direktiv-kan-strypa-de-kreativa>

Karin Pettersson, 2018-09-19, Aftonbladet, "*Det här var veckan när EU inte dödade internet*"

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/dd1bw1/det-har-var-veckan-nar-eu-inte-dodade-internet>

Henrik Alexandersson, 2018-09-14, Svensk Tidkrift, "*EU:s upphovsrättsdirektiv hotar den fria ekonomin och rättsstaten*"

<https://www.svensktidskrift.se/eus-upphovsrattsdirektiv-hotar-den-fria-ekonomin-och-rattsstaten/>

Sanna Wolk, 2018-09-18, Fokus, ” *EU dödar inte det fria internet*”,

<https://www.fokus.se/2018/09/eu-dodar-inte-det-fria-internet/>

Katerina Janouch, 2018-09-12, Katerina Magasin, “*EU:s nya länkskatt hotar yttrandefriheten på sociala medier och skapar ett kontrollsamhälle a la 1984*”,

<http://katerinamagasin.se/eus-nya-länkskatt-hotar-yttrandefriheten-pa-sociala-medier-och-skapar-ett-kontrollsamhalle-la-1984/>

Ellen Axenborg, 2018-09-12, Upsala Tidning, ”*Rör inte det fria internet*”,

<https://www.unt.se/ledare/ror-inte-det-fria-internet-5076069.aspx>

Bilaga

Skribentprofil	Totalt 75 stycken skribenter	
Politiker	17	22 %
Journalister	14	19 %
Experter	12	16 %
Kulturskapare	21	28 %
Samhällsdebattörer	11	15 %

Uppfattning debattartiklar	Totalt 50 stycken debattartiklar	
Positiva	9	18 %
Negativa	31	62 %
Neutrala	10	20 %

Uppfattning kön

Könsfördelning	Totalt: 33 kvinnor och 42 män	
Kvinna positiv	22	30 %
Man positiv	10	13 %
Kvinna negativ	11	15 %
Man negativ	19	25 %
Kvinna neutral	6	8 %
Man neutral	7	9 %